

Štev. 50

Leto V.

Lastniki in izdajatelj: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Uredništvo: Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 618-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din. — Tiska Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Krško, Novo mesto

OD TEDNA DO TEDNA

Jutri, 18. decembra bodo IX. redno zasedanje Generalne skupščine uradno zaključili. Prav je, da se ozremo na to zasedanje, ki se je v pozitivnem smislu precej razlikovalo od osmih prejšnjih.

Minuli teden smo že povedali, da se je mednarodno vzdušje v zadnjem času nekoliko »ohladiilo«. Ta pojav bi lahko primerjali z mrzlimi vetrovi in aprilskim snegom, ki zapade, ko so na prisojnih pobočjih že pognali zvončki in teloh. Takšen povratek zime nam je neprijeten, toda tolaži nas zavest, da je slabo vreme samo prehodno, da je pomlad na pragu.

Zrušeni narodi pa so občutljivi barometer, ki zabeležijo sleherni spremembo v odnosih med državami, med veselimi. To resnico so potrdili tudi dogodki zadnjega dela IX. zasedanja Generalne skupščine OZN.

V razpravi o nekaterih vprašanjih je bilo spet slišati ostre besede, delegacije Vzhoda in Zahoda so spet obdolevale druga drugo in podobno. Tako je bilo v debati o čehoslovaški resoluciji glede prepovedi propagiranja nove vojne. Razprava je sicer pokazala, da članice OZN obsojajo propagiranje hladne vojne, toda način, kako so se tega problema lotili, ni prinesel nič dobrega, ni koristil nadaljnji ublažitvi mednarodne napetosti.

Sovjetske obdolžitve glede agresije ZDA nasproti Kitajski, glede gusarskih napadov na ladje v kitajskih teritorialnih vodah prav tako spadajo med tiste probleme, o katerih so nekateri mislili, da so že izginili z dnevnega reda. Isto velja za nekatere debate, na primer o svobodi in formaciji v odboru za socialna, humanitarna in kulturna vprašanja Generalne skupščine OZN.

Prav tako več delegacij ni odobravalo načina, kako so načeli vprašanje ameriških letalcev, ki so jih obdoli na Kitajskem kot vojne. Mnogi govorniki v debati o ameriški pritožbi v zvezi s tem so opozarjali, da dobremu vzdušju v OZN in na mednarodnem tirišču sploh takšne poti pri obravnavanju spornih vprašanj med državami ne koristijo in da bi bilo bolje ubrati drugo, pametnejšo pot. Tako so nekateri delegacije sodbile, da bi bilo dobro, če bi to vprašanje, ki preprečuje izboljšanje odnosov med ZDA in Kitajsko, obravnavali v okviru komisije za premirje na Koreji, ker so bili ti letalci ujeti med biško korejsko vojno. Razumljivo je spričo vsega tega, da se je naša delegacija vzdržala glasovanja pri sklepanju o tem vprašanju, ker so, prav tako kot mnoge druge delegacije, da takšne resolucije in takšen način obravnavanja vprašanj ne koristijo pomirljivo na svetu.

Prvi del IX. zasedanja Generalne skupščine OZN pa je minil v znamenju sporazumnih in soglasnih sklepov, kakor sta resolucija o razorožitvi in sklep o ustanovitvi mednarodne agencije za uporabo atomske energije v mirolnih namene. Pametno so tudi storili, da so odročili sklepanje o sprejemu novih držav v OZN na poznejši čas, ker so stališa o tem še preveč različna. V tem se je ravno to zasedanje razlikovalo od prejšnjih — prvič so se države sporazumle o nekaterih poglavitnih, najbolj perečih vprašanjih, o katerih več let niso in niso mogle doseči sporazuma.

Skratka, kot smo že rekli, kljub temu, da so se pojavili nekateri ostanki hladne vojne, ni umesno črnogledno presojanje stvari. Kakorkoli že, zasedanj spori v OZN so dediščina minulosti, ne pa znamenja, ki bi pričala, da se napetost, kakršna je bila v minulosti, vrača. Tako lahko rečemo, da je bilanca IX. zasedanja v glavnem pozitivna, vsekakor pa veliko pozitivnejša, kot so bile bilance prejšnjih zasedanj te mednarodne organizacije.

VREME
Za čas od 18. do 26. decembra v splošnem nestalno s pogostimi padavinami. Izboljšanje vremena ali razjasnitve se pričakuje proti koncu tekočega tedna (okoli 18. dec.) in proti sredini prihodnjega tedna (okoli 25. dec.).

V jasnih nočeh mraz, sicer v splošnem še milo vreme. Konec prihodnjega tedna ali v začetku naslednjega tedna (nekako 26. decembra) močna ohladitev in sneg do nižin. S tem dnem se bo torej začela prava zima.

Kmetijski teden v Beli krajini

Bela krajina ima pogoje za napredno kmetijstvo

Izredno koristno delo za dvig in razvoj kmetijstva — 109 raznih strokovnjakov in 6 ekip Ljudske tehnike je obiskalo Belo krajino — 162 predavanj in 46 filmskih predstav — Uspešno delo veterinarjev — Pomembni kmetijski razstavi

Množični obisk strokovnjakov v Beli krajini, ki ga je organiziralo Društvo kmetijskih inženirjev in tehnikov s sodelovanjem ostalih gospodarskih strokovnjakov in OLO Črnomelj v počastitev desete obletnice prvega posveta kmetijskih strokovnjakov na osvobodjenem ozemlju, je bila prva akcija te vrste v Sloveniji. Vsi ki so pri tej akciji sodelovali in vsi, katere so strokovnjaki obiskali v tem tednu, prav tako pa tudi okrajni ljudski odbor so enotni v tem, da je bila ta akcija izrednega pomena ne samo za Belo krajino, pač pa tudi druge predele Slovenije. Ta množični obisk strokovnjakov je pokazal, da ima Bela krajina vse pogoje za naprednejše kmetijstvo, potrebuje pa pomoč, zlasti pomoč strokovnjakov.

109 strokovnjakov kmetijske, gozdarske, ekonomske in drugih strok ter 6 ekip Ljudske tehnike je v enem tednu opravilo ogromno delo. V štirih dneh so ekipe strokovnjakov obiskale 153 vasi imele poleg drugega skupno 162 predavanj. Posamezna predavanja so trajala tudi po 4 do 5 ur. Skupno je poslušalo ta predavanja nad 4.800 prebivalcev. Ljudska tehnika je imela 46 filmskih predstav, katere je gledalo skupno 4650 prebivalcev. Veterinarski strokovnjaki so v tem času pregledali 1090 krav, 150 pa so jih cepili ali operirali. 302 krave so bile sprejete v rodovnik. Čebelarji strokovnjaki so pregledali 780 čebelnih panjev. Obe kmetijski razstavi, to je v Črnomlju in Metliki si je ogledalo nad 6.000 ljudi! Po obisku v občini so ekipe strokovnjakov priredile še sestanke z občinskimi ljudskimi odbori. Teh zaključnih sestankov se je udeležilo 900 ljudi.

Na zaključnem posvetu vseh predstavnikov ljudske oblasti v Kulturno prosvetnem domu v Črnomlju 12. decembra, katerega so se udeležili tudi zvezni poslanec Janez Hribar, član izvršnega sveta LRS Franc Popit, poslanca Jože Levstik in Tone Suštaršič ter

dekan agronomske fakultete prof. ing. Jelačin, so podrobno analizirali delo vseh ekip in njihove zaključke. Vse gradivo, ki so ga zbrali strokovnjaki v Beli krajini v tem tednu, je obdelano v 16 posebnih referatih: O prirodnih pogojih za kmetijsko proizvodnjo v Beli krajini — O melioracijah — O živinoreji — O poljedelstvu — O sadjarstvu — O vinogradništvu — O gozdarstvu — O kmetijski mehanizaciji — O splošnem ekonomskem stanju Bele krajine — O Belsadu in njegovi problematiki — O kmetijskih posevkih — O čebelarstvu — O gojitvi zdravilnih zelišč — O kmetijskem šolstvu — O vrtinarstvu — in O ribištvu na področju Bele v posebni brošuri. Vse gradivo bo izšlo v posebni brošuri.

Glavni zaključki te velike akcije so: Kmetijstvo v Beli krajini je zaostalo in nedonosno, čeprav so dani osnovni pogoji za aktivno kmetijstvo. Živinoreja je premalo razvita. Travninskih, zlasti pašniških površin je dovolj, toda njihova donosnost je zelo majhna. Zemlja v Beli krajini je izčrpana in potrebuje več gnojil. Zlasti ji primanjkuje apna. Strokovnjaki so mimogrede ugotovili, da je dolomitskega peska za apnenje tal več kot dovolj v sami Beli krajini. Najslabše je sadjarstvo, pa tudi vinogradništvo je nujno potrebno temeljite obnove. V poljedelstvu je treba uvesti kolobarjenje, poleg drugih agrotehniških ukrepov. Za dvig živinoreje je potrebno poleg selekcije predvsem izboljšati krmsko osnovo, potrebna pa bi bila tudi veterinarska ambulanta ali postaja. Ugodno podnebje v Beli krajini je posebno dober pogoj za gojitev zdravilnih zelišč. Te bi lahko gojili sporedno z drugimi kulturami. O načrtnem gozdarstvu dosedaj skoraj ni bilo govora, pa je tudi to potrebno. Poleg tega je še vprašanje reje malih živali, ribištva, čebelarstva, vrtinarstva in drugih panog kmetijstva, o katerem so strokovnjaki razpravljali in dali konkretne predloge za izboljšanje.

Za dvig kmetijske proizvodnje v Beli krajini, kot so nakazali strokovnjaki v tem tednu, je potrebno prav gotovo dokaj sredstev poštvovalnega dela vseh prebivalcev in stalne strokovne pomoči. Kot je rekel predsednik gospodarskega sveta OLO Črnomelj Niko Belopavlič, skoraj še bolj kot sredstva so Beli krajini potrebni strokovnjaki. Prebivalci v belokranjskih vaseh so kmetijske in druge strokovnjake toplo sprejeli in so jim hvaležni za njihov trud, koristne nasvete in pomoč.

ŠOLSKO VPRAŠANJE V KOČEVJU
Na zadnji seji ljudskega odbora mestne občine Kočevje so razpravljali predvsem o šolskih vprašanjih. V Starem trgu nujno potrebuje novo šolo, saj je v tem kraju nad 60 otrok, ki sedaj zaradi oddaljenosti šol v Smuki in Ortneku slabo obiskujejo po-

ZAHVALA
Ob proslavi Dneva republike, ki so jo priredile množične organizacije v Smihelu, smo prejeli zelo lepa in praktična darila, ki nam jih je poklonila organizacija Zveze borcev. Najlepše se zahvaljujemo okrajnemu odboru Zveze borcev v Novem mestu in obljubljam, da bomo zastavili vse svoje sile v korist in razcvit naše socialistične domovine, za katero so se žrtvovali naši očetje.

Učenci in učence dopolnilne šole v Smihelu pri Novem mestu

ČRNOMELJ — politično in gospodarsko središče Bele krajine

komuno. To utemeljujejo s tem, da pod ribniško komuno ne vidijo pravih izgledeov za razvoj njihovega kraja v bodoče. Temu naj bi bil tudi vzrok precejšnja oddaljenost Loškega potoka od Ribnice. Torej, kam naj bi pripadala potoka občina? Nekateri se zavzemajo za združitev z najbližjo komuno, ki se bo osnovala v bližnji Notranjski, dosti jih je pa zato, da bi imel Loški potok z bližnjo občino Drago svojo komuno. Reči moramo, da tvorita ta dva kraja zaokroženo gospodarsko celoto, sta pa gospodarsko šibka.

Svetovalci bi, da prebivalci obeh krajev dobro premislijo in se pogovore, kako bi se našla najboljša ustreza rešitev. Ozirajo se morajo predvsem na koristi kraja in njegovega nadaljnjega razvoja, ne smejo pa pozabljati koristi skupnosti. Pri vsem tem pa naj bi imeli zadnje besede množične organizacije, predvsem

ZADRUŽNICE IZ KOČEVJSKE SE IZOBRAŽUJEJO
Okrajna zadrzna zveza v Kočevju je ob pomoči OLO organizirala na predlog zadrznice tridnevni strokovni tečaj v Ortneku, da bi žene poglabile svoje znanje iz vrtinarstva, prašičereje in gošpodinjstva. Tečaj je bil od 4. do 6. decembra. Udeležilo se ga je 32 žene in deklet iz vseh zadrug, razen iz Doprepolske doline in Hriba. Dnevno je bilo 12 ur pred-

V Loškem potoku razpravljajo o komunah
Socialistična zveza. Le s temeljitim razpravljanjem in sodelovanjem vseh volilcev o vprašanju bodoče komunne, se bo naša pravilna rešitev, ki bo za prebivalce teh krajev zadovoljiva.

ZAČELI SO Z IZOBRAŽEVANIMI TEČAJI
Te dni je začel v vasi Breže pri Ribnici splošno izobraževalni tečaj za žensko mladino. Dekleta se uče kuhanja, poslušajo predavanja iz zdravstva, o zadržništvu in druge koristne stvari. Tečaj se vrši vsak dan od 14. do 18. ure popoldan. Trajal bo mesec dni. Obiskuje ga lepo število deklet, ki redno prihajajo na predavanja. Upamo, da bodo tudi v ostalih predelih Kočevske začeli z nastopom zime s podobnimi tečaji kakor v Brezah, ki zajema res vse, kar je potrebno, da ve mlado dekletje in bodoča mati. Naj omenimo, da so s podobnimi tečaji začeli tudi v Loškem potoku in Ponikvah.

Krvodajalci v Metliki
Posebna komisija, ustanovljena na pobudo Sveta za zdravstvo in socialno politiko pri LOMO Metliki, in odbor Rdečega križa Slovenije za odvzem krvi je prišla v Belo krajino 14. decembra. Do sedaj ima metliška občina največ prnjavljencev prostovoljnih dajalcev krvi v okraju.

V Dobilčah so odkrili spominsko ploščo
Na šoli v Dobilčah, kjer je bila pred desetimi leti prva kmetijska konferenca, katere se je udeležilo 12 kmetijskih strokovnjakov, so v nedeljo 12. decembra popoldne odkrili spominsko ploščo. V počastitev tega dogodka je imel na zaključnem posvetu v Črnomlju istega dne dopolne slavnostni referat ing. Jože Levstik, ki se je bil udeležil te konference pred desetimi leti. V svojih izjavah je poudaril, da so se smernice, ki jih je dala ta konferenca za razvoj kmetijstva, po osvoboditvi tudi uresničile. Ena takih smernic je bila kmetijsko zadržništvo, ki je prav v Beli krajini najprej, to je že v času NOB, pognalo krepke korenine. Poudaril je tudi, da je kmetijski teden, ki so ga pravkar tako uspešno zaključili, samo majhna oddolžitev kmetijskih

K. O.

Dozga je morska pot, po kateri je orala valove ladja »Galeb« in peljala predsednika FLEJ maršala Tita na obisk v Indijo in Burmo

Kakršne so priprave, tak je uspeh volitev v SZDL

V tem mesecu so volitve v osnovnih organizacijah SZDL v vseh občinah novomeškega okraja. Tam, kjer so se na volitve dobro pripravili, tudi uspehi niso izostali. Člani so se na sestankih pogovorili o vsem, kar jih zanima, pa tudi marsikaj so zvedeli novega. V takih krajih se je organizacija znatno okrepila, ker so se pač pri letošnjih pripravah in izvedbi volitev ravnali po navseh okrajnega odbora SZDL in dali pripravam in volitvam pravi značaj in pomen. Tam pa, kjer so šli na občne zbornice s starem kampanjskim načinu, navzlic odsvetovanju in slabim izkušnjam iz prejšnjih let, tam gotovo ne moremo pričakovati

zadovoljivih uspehov. Le nekaj primerov. Ze zadnje smo poročali, kako dobro so se pripravili na občne zbornice v občini Dolenjske Toplice. To sedaj lahko samo še ponovno potrdimo. 270 novih članov v tej občini to lepo potrjuje. Vrh tega so vsi člani dobili članske izkaznice in plačali članarino. Pred občinskimi zbornicami so imeli sestanke v vseh organizacijah najprej odbori, potem se vsi člani. Na te sestanke so povabili tudi republiškega poslanca za njihov sektor, Viktorja Zupančiča, ki se je sestankov rad udeležil, da se je pogovoril s člani o vsem, kar jih zanima, in tega ni bilo malo. Na sestankih in zborovanjih so podrobno razpravljali o gospodarskih in političnih problemih. Z uspehi pri volitvah novih odborov v osnovnih organizacijah, katere bodo zaključile te dni, so lahko zadovoljni.

Podobno je tudi v občini Brusnice. Tam so pridobili 180 novih članov, predvsem v Gaborju. Težave imajo samo z osnovno organizacijo SZDL na Ratežu. Dobro so se pripravili na občne zbornice in volitve še v občini Mokronog, Rakovnik in Trebnje. V občini Rakovnik bodo imeli do 200 novih članov, pa tudi v mokronoški in trebanjski občini bodo razširili organizacijo s pravihim delom pred občinskimi zbornicami, čeprav so že dosedaj imeli razmeroma veliko članov. V občini Mirna so prvi končali občne zbornice v vseh vaških organizacijah, pridobili pa so tudi 130 novih članov.

Organizacije v ostalih občinah bi si morale vzeti za vzgled priprave in izvedbo volitev v navedenih občinah in še v nekaterih vaseh, kot na primer v Globodolu, kjer so prav tako dobro pripravili predvolilne sestanke SZDL. Tudi oni so povabili ljudskega poslanca Franceta Kreseta-Cobana. Zlasti so veliko razpravljali o elektrifikaciji, ki jo pripravljajo v svojih vaseh. Obljubili so, da bodo povečali število članov SZDL.

Razumljivo je, da takih uspehov pri volitvah odborov SZDL ne bodo mogli pokazati na primer v Žužemberku, Straži, Dobruču in še nekaterih drugih krajih, kjer se te naloge niso lotili dovolj resno. V vaskem odboru SZDL v Straži so dvakrat sklical sestanke. Čeprav je na območju organizacije 49 komunistov, jih je prišlo na prvi sestanek le 7, na drugi pa

Krvodajalci v Metliki
Posebna komisija, ustanovljena na pobudo Sveta za zdravstvo in socialno politiko pri LOMO Metliki, in odbor Rdečega križa Slovenije za odvzem krvi je prišla v Belo krajino 14. decembra. Do sedaj ima metliška občina največ prnjavljencev prostovoljnih dajalcev krvi v okraju.

V Dobilčah so odkrili spominsko ploščo
Na šoli v Dobilčah, kjer je bila pred desetimi leti prva kmetijska konferenca, katere se je udeležilo 12 kmetijskih strokovnjakov, so v nedeljo 12. decembra popoldne odkrili spominsko ploščo. V počastitev tega dogodka je imel na zaključnem posvetu v Črnomlju istega dne dopolne slavnostni referat ing. Jože Levstik, ki se je bil udeležil te konference pred desetimi leti. V svojih izjavah je poudaril, da so se smernice, ki jih je dala ta konferenca za razvoj kmetijstva, po osvoboditvi tudi uresničile. Ena takih smernic je bila kmetijsko zadržništvo, ki je prav v Beli krajini najprej, to je že v času NOB, pognalo krepke korenine. Poudaril je tudi, da je kmetijski teden, ki so ga pravkar tako uspešno zaključili, samo majhna oddolžitev kmetijskih

K. O.

20. Kako naj dela organizacija SZDL, ko pa se za njeno delo ne zanimajo niti komunisti, ki bi morali biti prvi? Podobno je v Žužemberku, Člani, ki prebivajo na desnem bregu Krke, še sedaj nimajo novih članskih izkaznic, čeprav na tej strani trga živi največ komunistov. V dobrih občini je komaj 35 odstotkov volilnih upravičencev v organizaciji SZDL, vendar dosedaj ni opaziti dela za razširitev organizacije v tej občini. Čas res še ni zamujen, treba pa je pohiteti in bolj živo pristiti za delo.

Dobra udeležba in razprava je bila tudi na vaških sestankih SZDL v Ratju in Hinjah. Tu so med drugim povedali, da že kako leto zahtevajo in prosijo strokovno komisijo iz Novega mesta, ki bi na kraju samem določila, kaj je pašnik, kaj gozd in kaj kosenica. Gre namreč za sečno lesa. Ze ves čas jim menda na OLO Novo mesto obljublajo to komisijo, toda dosedaj je ostalo samo pri obljubah. Resnici na ljubo pa je treba še spomniti, da bi veliko posestnikov v Suhl krajini sedaj najraje spremenilo vse v pašnike, kar je poraslega z drevjem, da bi menda lažje sekali brez dovoljenja. V Hinjah je tudi še nekaj posameznikov, ki jih bolj skrbi obnova župnišča kot gradnja nove šole ali obnova gospodarstva sploh, velika večina prebivalcev pa se v tem pogledu ne strinja z njimi in resno misli predvsem na gospodarski napredek.

Kot so volitve v vseh organizacijah in njihova pravilna ali površna izvedba spričevalo dela vseh organizacij, tako je razprava na sestankih odraz politične zavesti članov. Obenem je to najboljše kazipot, kje je reba okrepiti politično delo in v kakšni smeri. Dobri rezultati pri volitvah v posameznih občinah naj služijo zato kot napotilo za delo tudi v ostalih občinah.

Krvodajalci v Metliki
Posebna komisija, ustanovljena na pobudo Sveta za zdravstvo in socialno politiko pri LOMO Metliki, in odbor Rdečega križa Slovenije za odvzem krvi je prišla v Belo krajino 14. decembra. Do sedaj ima metliška občina največ prnjavljencev prostovoljnih dajalcev krvi v okraju.

V Dobilčah so odkrili spominsko ploščo
Na šoli v Dobilčah, kjer je bila pred desetimi leti prva kmetijska konferenca, katere se je udeležilo 12 kmetijskih strokovnjakov, so v nedeljo 12. decembra popoldne odkrili spominsko ploščo. V počastitev tega dogodka je imel na zaključnem posvetu v Črnomlju istega dne dopolne slavnostni referat ing. Jože Levstik, ki se je bil udeležil te konference pred desetimi leti. V svojih izjavah je poudaril, da so se smernice, ki jih je dala ta konferenca za razvoj kmetijstva, po osvoboditvi tudi uresničile. Ena takih smernic je bila kmetijsko zadržništvo, ki je prav v Beli krajini najprej, to je že v času NOB, pognalo krepke korenine. Poudaril je tudi, da je kmetijski teden, ki so ga pravkar tako uspešno zaključili, samo majhna oddolžitev kmetijskih

K. O.

Krvodajalci v Metliki
Posebna komisija, ustanovljena na pobudo Sveta za zdravstvo in socialno politiko pri LOMO Metliki, in odbor Rdečega križa Slovenije za odvzem krvi je prišla v Belo krajino 14. decembra. Do sedaj ima metliška občina največ prnjavljencev prostovoljnih dajalcev krvi v okraju.

V Dobilčah so odkrili spominsko ploščo
Na šoli v Dobilčah, kjer je bila pred desetimi leti prva kmetijska konferenca, katere se je udeležilo 12 kmetijskih strokovnjakov, so v nedeljo 12. decembra popoldne odkrili spominsko ploščo. V počastitev tega dogodka je imel na zaključnem posvetu v Črnomlju istega dne dopolne slavnostni referat ing. Jože Levstik, ki se je bil udeležil te konference pred desetimi leti. V svojih izjavah je poudaril, da so se smernice, ki jih je dala ta konferenca za razvoj kmetijstva, po osvoboditvi tudi uresničile. Ena takih smernic je bila kmetijsko zadržništvo, ki je prav v Beli krajini najprej, to je že v času NOB, pognalo krepke korenine. Poudaril je tudi, da je kmetijski teden, ki so ga pravkar tako uspešno zaključili, samo majhna oddolžitev kmetijskih

K. O.

Krvodajalci v Metliki
Posebna komisija, ustanovljena na pobudo Sveta za zdravstvo in socialno politiko pri LOMO Metliki, in odbor Rdečega križa Slovenije za odvzem krvi je prišla v Belo krajino 14. decembra. Do sedaj ima metliška občina največ prnjavljencev prostovoljnih dajalcev krvi v okraju.

V Dobilčah so odkrili spominsko ploščo
Na šoli v Dobilčah, kjer je bila pred desetimi leti prva kmetijska konferenca, katere se je udeležilo 12 kmetijskih strokovnjakov, so v nedeljo 12. decembra popoldne odkrili spominsko ploščo. V počastitev tega dogodka je imel na zaključnem posvetu v Črnomlju istega dne dopolne slavnostni referat ing. Jože Levstik, ki se je bil udeležil te konference pred desetimi leti. V svojih izjavah je poudaril, da so se smernice, ki jih je dala ta konferenca za razvoj kmetijstva, po osvoboditvi tudi uresničile. Ena takih smernic je bila kmetijsko zadržništvo, ki je prav v Beli krajini najprej, to je že v času NOB, pognalo krepke korenine. Poudaril je tudi, da je kmetijski teden, ki so ga pravkar tako uspešno zaključili, samo majhna oddolžitev kmetijskih

K. O.

8 seje OLO Črnomelj

Pretrasti je treba vse socialne dajatve

Na XIV. redni seji je OLO Črnomelj, potem ko sta položila prisoje novo izvoljena člana zbora proizvajalcev ing. Branko Peternel in Franc Bahor, poslušal poročilo predsednika Sveta za zdravstvo in socialno politiko. Seji so prisostvovali tudi ljudski poslanci Avgust Jazbinski, Janez Hribar, Tone Sušteršič in Martin Zigelj.

V Beli krajini občutno primanjkuje zdravstvenega kadra. Imajo samo tri zdravnike, morali pa bi jih imeli vsaj pet. Še slabše pa je z zobozdravniškim kadrom. To pomanjkanje kadra, splošna gospodarska zaostalost ter posledice vojne vpliva na slabo zdravstveno stanje prebivalstva. Svet za zdravstvo in socialno politiko je letov izdal samo za zdravilne prebivalcev nad 22 milijonov din, v celoti pa je letos že porabil za zdravstveno socialne namene nad 40 milijonov din, to je več kot znaša dohodnina iz kmetijstva. Pri stroških zdraviljenja odpade le majhen del na samoplačniške, komaj poldrug milijon din, vsi ostali stroški pa bremene proračun okraja.

no tehnična sredstva, razmeroma mlada delovna sila ter slaba stanovanja. Brez krivde ni tudi prekomerno uživanje alkohola.

Poročilo predsednika Sveta za zdravstvo in socialno politiko Zana Škrinjarija je sledilo plodna razprava o problemih zdravstva in socialne politike. Odborniki zbora proizvajalcev ing. Peternel je poročal, da je upravni odbor v Rudniku prevzel odločne korake za izboljšanje delovnih pogojev rudarjev in v ta namen porabil znatna sredstva, skupno nad 3 milijone 800.000 din. Delovna mesta so opremlili z ventilatorji, kupili odvodne cevi in napeljali dobro pitno vodo. Za delavce na močvirskih mestih so kupili nepremočljive obleke, prav tako pa so kupili za delavce tudi usnjene rokavice. Ze s temi zaščitnimi merami so se delovne nezgode in obolenja zmanjšala. V načrtu imajo še nakup rešilnega avtomobila. Ker so ugotovili, da je največ delovnih nezgod pri

novu zaposlenih delavcih, je bil sprejet sklep, da bo moral vsak novo sprejeti delavec na poseben tečaj, kjer se bo seznanil z delom in varovanju pri delu.

V Domu onemoglih v Metliki so tudi taki oskrbovanci, ki bi jih morali vzdrževati svojci, a jih raje odrinejo v oskrbo družbi. Prav tako povedo ljudje na sestankih o primerih neupravičenega prejemanja socialnih podpor in invalidnih ter pokojnin, kar vse negativno vpliva tudi na politično stanje. Odborniki so bili enotni, da je treba vse socialne dajatve podvreči strogi reviziji. Sprejet je bil sklep, da se izvoli posebna komisija, ki bo pregledala upravičenost posameznikov do podpor in invalidnin. Prav tako bo pregledala tudi primere, kjer je nekdo upravičen do njih, pa jih ne prejema. Del te komisije so izvolili tako izmed odbornikov OLO, ostale člane pa bodo izvolile posamezne organizacije.

Nova šola v Prevolah (Suha krajina) je pod streho

Z ozirom na veliko udeležbo prebivalstva v NOB imajo tudi veliko vojnih invalidov, ki so upravičeni do invalidnine. Ten imajo 1148 od tega samo družinskih invalidov 880. Prav tako je v okraju 760 otrok partizanskih borcev, od teh pa jih je pod nadzorstvom skrbništva pri Svetu 216. V šestih kolonijah, kolikor so jih organizirali letos, je letovalo 240 otrok, za 250 otrok, ki se šolajo, pa dajejo mesečno denarno pomoč. Navzlic raznim težavam pa vendar umrljivost tudi v Beli krajini pri odraslih in pri otrokih pada.

Kot v ostalih okrajih, je tudi v Beli krajini letos število zaposlenih znatno poraslo, to je za 800 ljudi. Praktično to pomeni, da ni brezposelnosti, čeprav ima posredovalnica za delo na evidenci 97 nezaposlenih. Je to predvsem nekvalificirana priložnostna ženska delovna sila. Letos se je vključilo v uk 93 vajencev in vajenk, povečini partizanskih otrok. Hudo je razširjen v okraju alkoholizem, celo med otroki v vinorodnih predelih. Statistika dokazuje, da najmanj 50% otrok uživa alkoholne pijače že v rani mladosti. Razmera veliko je obolenj med zavarovanci, saj je povprečno izostal od dela po pet dni. 107 delovnih brigad je povzročilo izgubo 1370 delovnih dni, obolenja pa 9400 delovnih dni. Vzrokov za to je več, med glavnimi pa so nezdravi delovni pogoji in nezadostna zaščita.

Kulturno društvo na Dvoru

Pred letom so na Dvoru ustanovili Kulturno umetniško društvo. Društvo je dobilo naziv po padlem heroju Stanetu Rozmanu, ki se je med osvobodilno borbo boril v tem kraju in bil tudi ranjen.

Društveni odbor je nasvojih rednih sejah skrbel za stalno kulturno delo. Pripravljali je kulturne programe za razne proslave, kulturno moč raznih organizacij in društev združil v skupno življenje v društvu. Najbolj delaven je bil dramatiški odsek. Uprizoril je poleg kulturnih večerov še 4 večje igre. Posebno dobro je delala mladinska pionirska sekcija. Na novo se je oživel pevski mešani zbor, imajo redne tedenske vaje. Naštudiranih imajo 30 narodnih in partizanskih pesmi, z njimi pa so že večkrat nastopili. Počasi se prebujata tudi godbeni odsek, ki šteje sedaj le 6 instrumentov. Zanimanje mladincev pa je veliko. Odbor se trudi, da bi preskrbel mladim godbenikom še nove instrumente.

Tudi knjižico imajo lepo urejeno. Okrajni odbor Ljudske prosvete pa je daroval 54 raznih knjig. Knjižničarka je pridobila 40 naročnikov na Prešernovo knjižnico. V Ljudski knjižnici pa je rednih bralcev 40. Število se večja, zanimanje kmečke mladine stalno narašča, manjka le primeren prostor, kjer bi lepo uredili čitalnico. Odbor bo tudi pri tej nalogi vztrajal in s pomočjo občinskega ljudskega odbora dobil prostorček.

Mlado kulturno umetniško društvo je v kraju res pravo kulturno središče dvorske okolice. V sodelovanju so se vključili tudi mladi kulturniki iz Sadinje vasi itd. Mladi in stari delajo v lepi slogi, v svoji sredi pa vzgajajo mladi

naraščaj pionirjev. Na občnem zboru so člani predlagali, da bi se v dramatski odsek privabilo vso mladino, ki je sposobna in želi sodelovati v tem odseku. Do sedaj so le prepogosto eni nastopali, drugi pa so bili ob strani. Tudi stare igralce je treba privabiti v sodelovanje. Da so uspehi že tako veliki je zasluga vseh organizacij in društev, ki so se strnili okoli društva in mu materialno ter vzgojno pripomogli. Organizacija žena in invalidov je podarila denarne zneske. Več bi lahko prispevala kmetijska zadruga in gospodarska podjetja.

Praznik republike v Žužemberku

V Žužemberku se ljudje navedajo le s težavo zbera, toda letos za praznik 29. novembra pa zaslužijo vsi pohvalo, saj so do zadnjega kotečka napolnili dvorano Titovega doma. Šola in mladinska organizacija sta skrbno pripravili program za praznik. Po govoru ravnatelja nižje gimnazije so najprej nastopili solarji osnovne šole in posebno zadovoljivi gledalci s simbolizacijo številk in grba. Gimnazisti so nastopili s recitacijami in kóli, sodelovali pa so tudi v pevskem zboru. Del sporeda je tudi letos dala postrtovalna žužemberška mladina. Tako smo videli simbolično sliko ječa, folklorno skupino s ljudskimi plesi in baletom. Posebno pozornost je zbudil moški pevski zbor; ta je po dolgem času spet zapel Žužemberčanom, ki imajo tako radi lepo pesem.

Proslava sta imeli tudi osnovna šola in gimnazija in je lepo uspela. Dijaki so si ogledali še film Pohod v džungli.

Zdravstvena ekipa Rdečega križa v Orehovci

Dne 7. decembra je Orehovci obiskala zdravstvena ekipa okrajnega Rdečega križa. To ekipo so sestavljali dr. Furlanova, dr. Oblak, dentist Pavšič, predstavnica RK tov. Salt in zaščitni sestri. Na šoli je vladalo posebno razpoloženje in živahnost med otroki. Učenci so v skupni čakalnici poslušali radio. Dr. Furlanova je pregledala dečlice, dr. Oblak pa dečke. Čeprav je bilo pregledanih 180 učencev, je bilo delo opravljeno od 9. do 14. ure. Otroci niso bili javeni takih pregledov, toda naravni in prijazni nastop zdravnikov je tako vplival na učence, da so zadovoljivo prihajali iz ordinacije. Veliko dela je imel dentist, kateremu sta oba zdravnika poslala kar lepo število otrok.

Po opravljenem pregledu se je sestala zdravstvena ekipa z učitelstvom. Posvetovali so se, kako izboljšati zdravstvene razmere otrok. Učitelstvo je dobilo zelo potreben pregled nad zdravstvenim stanjem učencev. Pomenili so se tudi, kakšna naj bi bila naloga šole v bodoče v zdravstvenem pogledu. Znano je, da ovira uspehe v šoli šibko zdravje otrok, ker se taki otroci hitro utrujajo.

Otroci, katerim je potreben še specialni ali rentgenski pregled, bodo morali še v Novem mestu. Tudi v tem pogledu bo Rdeči križ nudil pomoč. S to akcijo RK je bilo otrokom v marsičem pomagano.

Ekipa ni prišla praznih rok; učenci so prejeli razne brošure in precej mila ter ribjega olja.

Ekipa je izrazila svoje zadovoljstvo nad celotno organizacijo poteka dela, učitelstvo pa se je zahvalilo v svojem in v imenu otrok ter staršev, kateri so pokazali precej zanimanja za ta pregled. Tudi občina je bila naklonjena tej akciji in dala svoj prispevek.

M. M.

Zimski večeri v Zagradcu

Mesec dni je preteklo, kar se je začel v Zagradcu gospodinjstvo-izobraževalni tečaj. V začetku je bilo tečajnik malo, a kasneje se je zanimanje povečalo. Danes obiskuje tečaj 25 mladink. Na tečaju se poučujejo splošno izobraževalni predmeti in umetno vezenje. Začeli pa bodo tudi s kuhanjem.

Kmetijska in razna druga poučna predavanja v budo v okviru ljudske univerze. Odborniki sveta za prosveto in kulturo bodo skupno s prosvetnimi delavci skušali privabiti k predavanjem tudi starejše gospodinj in kmečke fante.

Ker so odkrili v naši občini med pripadniki predvojaške vzgoje enajst pol pismenih in nepismenih mladincev, imamo tudi zanje tečaje. Kljub temu, da smo ga imeli šele enkrat, kaže, da uspeh ne bo izostal. Tako približno potekajo zimski dnevi v Zagradcu. Začeli bomo tudi s študiranjem igre in vsem našem nadaljnjem delu in uspehu bomo še poročali.

C. N.

Potrebni so nadaljnji ukrepi za zaščito matere in otroka

Velika sredstva daje naša država za zaščito matere in otroka. Vrsta otroških dispanzerjev, šolskih poliklinik, materinski domovi, mladinski domovi, posvetovalnice za matere in druge ustanove so najboljše dokaz prizadevanja družbe v tej smeri. Doseženi so bili že tudi pravi uspehi, tako pri zmanjševanju umrljivosti novorojenčkov in porodnic kot glede njih zdravstvene zaščite.

Na zadnji redni seji Sveta za zdravstvo in socialno politiko OLO Novo mesto so med drugim obravnavali probleme zaščite matere in otroka v okraju. Iz poročila dr. Furlanove je razvidno, da je naval na otroške zdravstvene in posvetovalne ustanove čimdalje večji. Prav tako je materinski dom pri ginekološkem oddelku novomeške bolnišnice vedno prenapolnjen. To je razveseljivo dejstvo, ki dokazuje, da se matere zavedajo pomoči, ki jim jo nudi država brezplačno v času poroda. Prav tako pravilno cenijo skrb družbe za zdravje otroka in se rade obrnejo po nasvet ali pomoč v ustrezno zdravstveno ustanovo. S tem pa se porajajo čedalje resnejša vprašanja primernih prostorov. Stanje, kakršno je sedaj v prostorih zdravstvene doma v Novem mestu, kjer imajo svoje šole skromne kotečke tudi otroški dispanzer, šolska poliklinika in še druge ustanove je nevdržno in ga bo treba čimprej rešiti. Šolska zborna ambulanta mora biti sama zaradi pomanjkanja prostorov v šoli, čeprav bi spadala v zdravstveni dom.

Materinski dom v Novem mestu komaj zadostuje za najbolj nujne potrebe in ga je treba povečati. Prav tako bi bilo treba čimprej urediti poleg materinskega doma še dispanzer za žene. Velike težave so v bolnišnici, ker nimajo primerne sobe za novorojenčke. Morali bi imeti posebno sobo s kabinami za otroke, da se bi preprečila vsaka možnost okužbe ali prenosa bacilov. V bolnišnici je urejena otroška soba s 14 posteljami, kjer so mali bolniki deležni posebne skrbi in nege tako zdravstvenega kot strežnega osebja bolnišnice, vendar je ta soba premalo in bi bilo treba misliti na ureditev posebne otroškega oddelka.

Pereče vprašanje so laže duševno zaostali otroci. Za te je bilo dosežaj najmanj storjenega. Po navadi taki otroci hodijo v šolo skupno z ostalimi normalno razvitiimi. Ker se teže uče in teže dojemajo učno snov ter se po navadi tudi ne znajo braniti pred ostalimi, so največkrat predmet zasmevanja in norčevanja, ne samo otrok, pač pa na žalost tudi odraslih. Tak odnos vzbudi pri otroku vtis manjvrednosti, kar škoduje njegovemu nadaljnjemu razvoju.

Svet za zdravstvo in socialno politiko se je strinjal s predlogom dr. Furlanove, da bi bilo potrebno za take otroke urediti ločene razrede. To bi bilo izvedljivo na vseh večjih

šolah, zlasti pa v Novem mestu. Težje vprašanje kot prostori, bi bilo vprašanje vzgojnega učnega kadra na takih oddelkih. To bi se dalo rešiti s tem, da bi na posebnih tečajih morala že v obstoječih šolah za defektno dečo usposobiti za to vsekakor odgovorno in ne lahko nalogo tiste vzgojno prosvetne delavce, ki bi se sami odločili za ta poklic. Stvar je vsekakor v današnjih razmerah izvedljiva in jo je treba resno pretrasti.

Med skrb za najmlajše pradedajo tudi takomenovani rejniški centri. Teh imamo premalo. V bodoče bo svet posvečal večjo pažnjo ustanavljanju takih rejniških centrov. Resno vprašanje je tudi pomanjkanje otroških zobnih poliklinik. Slabo zobovje je gnezdo nešteti hudih obolenj. In najbolj nam primanjkuje prav zobozdravstvenega kadra, ki ga je

premalo že za naše sedanje zdravstvene zobne ambulante. Čeprav smo v pogledu zaščite matere in otroka dosegli že pomembne uspehe, s tem prizadevanjem ne smemo prenehati, pač pa ga še krepiiti.

Požar v Ribnici

V ponedeljek zvečer (6. t. m.) ob 19. uri je nenadoma začelo goreti v skladišču Lesno-industrijskega podjetja v Ribnici. Kljub hitri intervenciji gasilcev iz Ribnice in okoliških krajev ter pripadnikov vojske in ostalega prebivalstva, gasilci so skoraj vsi noč, je napravil požar občutno škodo. Zgorelo ali pa drugače uničeno je bilo veliko število embalaže — zabojev, ki so bili pripravljani za prodajo, kakor tudi spakirane deščice za parket. Skupno škodo cenijo na več milijonov. Vzrok požara še ni znan. Domneva se, da je bil podtaknjen.

OBČNI ZBOR SZDL NA GOR. SUŠICAH

Občni zborni SZDL Sušica in Verduna, ki je bil ves nedeljski popoldan v tukajšnjem domu, je prikazal dotodanje plodno delo te naše vseljude ske organizacije. Agilni odborniki so pridobili 28 novih članov, med njimi tudi mladino. Letos so se člani posebno izkazali pri popravilju vaskih poti, zlasti one, ki vodi na Verdun in Hrib. Pri tem so opravili prostovoljno delo v vrednosti 60.000 din. Popravilo za 4 km poti. Občinski ljudski odbor jim je nakazal potrebna denarna sredstva v višini 105.000 din. Pa tudi druge gospodarske organizacije so z denarnimi sredstvi podprle taka obče koristna dela. V naritu imajo še popravilo poti na Blaženico, seveda če bo dovolj denarnih sredstev. V tem se kaže skrb ljudske oblasti tudi za bolj odročne vasi, ki so bile med NOB važna torišča političnih in vojaških dogodkov (upravno politični tečaji na Gor. Sušicah in Hribu, različni sestanki na Verdunu).

Po poročilih odbornikov se je razvila živahna debata o

najbolj perečih problemih kraja, tako o sečnih dovoljenjih, o gospodinskem tečaju, o rodilniških sestankih, o Ljudski knjižnici, o predavanjih kmetijskih strokovnjakov, o kreditni pokopališča itd. Osnovan je bil tudi vaški odbor RK. Zastopnik občinskega odbora SZDL je govoril o delu in razvoju organizacije. Navzroč je bil tudi ljudski poslanec Viktor Zupančič, ki je govoril o naših zunanje-političnih vprašanjih ter o gospodarskih težavah in problemih naše države s posebnim ozirom na novomeški okraj. Po udaril je, da bo v prihodnje vse naše gospodarstvo težilo za tem, da se dvigne življenjski standard delovnega človeka. Dr. Hočevar pa je spregovoril o ciljih in nalogah organizacije RK. Po izvolitvi novega 5 članskega odbora so bili sprejeti sklepi za nadaljnje delo.

R. **Dopisujte v »Dolenjski list«**

Tečaj za kmečka dekleta v Novem mestu

V okrajnem gospodinskem centru v Novem mestu bo od 3. januarja do 15. marca 1955 gospodinjstvi tečaj za kmečka dekleta iz okolice.

Tečaj ima namen nuditi splošno in strokovno izobraževanje bodočim kmečkim gospodinj, da jim bo delo v gospodinjstvu olajšano in da bodo znale brez posebnih izdatkov zboljšati prehrano svojih družin. S poukom iz kmetijstva pa bodo gospodinjke skušale na svojem posestvu gojiti kulture, ki jih zahteva bližnji trg. Na ta način bodo naše okoliške žene vplivale na izboljšanje prehrane svojega mesta in dvignile s tem tudi lastne življenjske pogoje.

Pouk v tečaju bo vsak dan (razen v soboto) od 8. ure zjutraj do 3. ure popoldan. Kosilo si bodo tečajnice pripravile iz prinesenih živil pod strokovnim vodstvom v šolski kuhinji. Poslušale bodo predavanja iz splošno izobraževalnega, gospodinjstvenega in kmetijskega področja. Praktični pouk pa bo zajel kuhanje tečne hrane, bolniške hrane in pripravo otroške (dojenčkove) ter kuhanje prazničnih, boljših jedi. Pri šivanju in krojenju bodo tečajnice samostojno po krojni skici urezovale in šivale predpasnike, telesno in posteljno perilo. Učile se bodo lepo krpiti in popravljati stare obleke ter delati praktična in enostavna ročna dela (pletenje in vezenje).

Tečaj je v okrajnem proračunu. Dekleta prinese le živila, ki jih same za svoje kosilo pripravljajo, ter 400 din mesečno za meso in špicerijo. Ob vpisu pa mora vsaka priložiti 200 din kavčice za potrebe inventarja. Tečajnice morajo prinesiti vsa potrebna sredstva za šivanje, zvečke, risanko in papir za krojenje ter predpasnik in ruto za v kuhinjo. Glavni pogoj za vpis pa je točnost pri obiskovanju pouka! Vpisovanje bo vsak ponedeljek in petek dopoldne v prostorih okrajnega gospodinjstvenega centra v Novem mestu (Glavni trg pri »Invalidih«).

M. C.

Prva kmečka zadruga na osvobojenem ozemlju

V Beli krajini so se tudi za časa stare Jugoslavije ustanovile kmečke zadruge; nabavno-prodajne, pa tudi predelovalne (mlekarske, vinarke). V gospodarskem pogledu niso pomenile mnogo, niso kaj dosti pomagale kmetu pri njegovem stremljenju za gospodarskim dvigom, nekaj pa je bilo pozitivnega v njih: nakazale so možnosti za uspeh pod določnimi predpogoji. Mimo njih niso mogele razne politične stranke, čeravno je bil gmotni interes raznih predstavnikov teh strank v nasprotju s ciljem zadrugaštva.

NOB je našla kmečke zadruga organizacije gospodarski šibke, med članstvom pa je bilo ustvarjeno jedro na prednih stih, pri eni večje pri drugi manjše. Te sile so le čakale možnosti sprostite in razmah. Italijanski okupator je moral vsled pritiska upornih svobodoljubnih sil postopno zapustiti svoje posejtanke, osvobojeno ozemlje se

je širilo in po kapitulaciji italijanske armade zajelo celo ozemlje Bele krajine. Na tem ozemlju se je ustvarjala in utrjevala ljudska oblast, ki je imela težke naloge. Treba je bilo braniti to ozemlje za vsako ceno, vzdrževati vojsko, hkrati pa tudi skrbeti, da se sprost, kolikor je največ možno, odpravljajo sledovi sovražnikovega puščenja. Ta neizprosna borba za obstoj je povezala in maksimalno mobilizirala vse razpoložljive sile in sredstva. Iskale so se razne možnosti uspešnega dela in ker je okupator postopno nečeno slabel, se je tudi že razmišljalo o najnujnejših ukrepih po vojni. V gospodarskem pogledu pa so bile možnosti še močno utesnjene zaradi omejenih zmogljivosti, ki so nastopile zaradi vojne in njenih neizogibnih posledic. Pri iskanju izhoda so iz množice prihajale pobude, potrebnih jih je bilo le pravilno zajeti. Ena izmed takih koristnih pobud je bil tudi

predlog, da se reorganizira kmetijska zadruga v Črnomlju. Ta poizkus je v tedanjih okoliščinah svojsten in, ker je imel široko podporo, je tudi uspel.

Dejstvo, da je prišlo ravno v tej zadrugi za časa stare Jugoslavije eksperimentiranje do izraza in da so jo upravljali do kapitulacije Italije tudi nekateri sodelavci okupatorja, je imelo za posledico, da se je v njej vsidrano uporno jedro. Vključil neznanim gospodarskim koristim je bilo v zadrugo vključenih okrog 500 kmečkih gospodarstev. Zaradi teh okoliščin je že v oktobru 1943 prišel predlog organom OF kot nosilec oblasti, da se poslovanje zadruga obnovi. To delo pa je še isti mesec prekinil vdor nemških SS divizij, za časa vdora je nekdo uničil ves arhiv zadruga — verjetno zato, da se ne bi odkrile kake nepravilnosti. Dne 16. junija 1944 pa je zopet začela posloovati zadruga trgovina; reorganizirana zadruga je imela svoj prvi občni zbor 30. julija 1944, ki je v glavnem nakazal nove smernice za delo v spreminjenih okoliščinah. Naslednji občni zbor je bil 8. oktobra 1944, kjer je bilo govora o doseženih konkretnih rezultatih, sprejeta so bila tudi nova pravila, ki so že upoštevala pridobitve narodne osvobodilne vojne.

To gibanje so budno spremljali tudi trgovci, ki so se sicer zavedali, da se je politično razmerje sil z nastankom ljudske oblasti spremenilo v korist zadruga, zanašali pa so se še na povoljšje subjektivne in materialne pogoje — imeli so v trgovini bogatejše izkušnje, pa tudi zaloge blaga in s tem v zvezi tudi denarna sredstva. Zavedali so se, da bodo ti skromni začetki zadruga v bodoče le ogrozili njihove razredne interese. Ker pa udeleževanje kot privatni trgovci ni bilo več privlačno in neprimerno, je prišlo v letnih mesecih 1944 do formiranja »Trgovske zadruga«, v katero se je vključilo 11 samostojnih trgovcev. V novih okoliščinah so prišla do izraza demokratična načela, zlasti možnost upravljanja s široko pravico javne kontrole. Trgovska zadruga je s svojimi omejenimi števili članstva brž prišla v nasprotje s temi načeli in ko jo je izvršni odbor okrajnega NOO po-

zval, da naj predloži zapisnik o svojem formiranju in osnutek pravil za poslovanje, se je spremenila v »družbo in, ker tudi ta oblika ni bila primerna, se je kmalu razšla.

Zadruga je našla podporo tudi pri denarnem zavodu Slovenije v Črnomlju in je v začetku septembra 1944 že prejela posojilo v znesku 70.000 lir. S tem je bila dana zadrugi tudi že materialna osnova za delo.

Redni letni občni zbor je bil 18. marca 1945. Ta zbor je med drugim osvojil načelo nedeljivosti zadruga premoženja.

Delo zadruga se je razvijalo v okviru takratnih možnosti, prilagojeno je bila takratnim potrebam. Na prvem občnem zboru v juliju 1944 so bile nakazane tele smernice za delo:

1. Stara naložba 109.000 lir v Mestni hranilnici naj se spremeni v naložbo v bonih OF, da ne bo zadruga ob koncu vojne oškodovana.

2. Zadruga naj se bori proti črni borzi in naj v trgovini uveljavlja bon OF kot plačilno sredstvo — privatna trgo-

vina se je še vedno naslanjala na italijansko liro.

3. Narodni oblasti in vojski je treba nuditi polno podporo, zadruga naj podpisne posojilo narodne osvoboditve.

4. Vino naj bo predmet zadruga trgovine, zadruga naj nastopa kot regulator cen in skrbi za kvaliteto.

5. Pri zadrugi naj se osnuje čebelarski odsek, ki naj skrbi za dvig čebelarstva.

6. Lesna trgovina mora po vojni preiti v zadruga roke, ker so jo privatni trgovci preveč izkoriščali.

Posebno poglavje pa tvori preskrba raznega nujno potrebnega industrijskega blaga za potrebe NOV, baz, pa tudi civilnega prebivalstva, ki je bila organizirana po kanalih iz okupatorjevih postojank, predvsem iz Karlovca. Tako trgovanje s takratnim »inozemstvom« je bilo zvezano s nevarnostmi, časovno zamudno, preskrbeti je bilo treba tudi okupatorjeve banke, ce. Preko organizirane menjalne postojanke se je dobilo za eno italijansko liro do 15 kun.

Tudi vojska je pomagala zadrugi s tem, da ji je izročila za potrebe civilnega prebivalstva odvisno blago iz vojne plena. Po padcu Vrbovke je prišla večja pošiljka žvigi.

Na osvobojenem ozemlju ni bilo soli. Zadruga je s sosednjim Gorskim Kotarjem organizirala zamenjavo koruze za sol, ta zamenjava je bila znatno ugodnejša kot prosti trg. Skupščina okrajnega NOO v Črnomlju je na svojem zasedanju 29. januarja 1945 sprejela Sklep o zaščiti semov in plemenske živine.

Mestni log-belokranjski Banat

Od Metliškega kopaljšča naredi Kolpa rahel ovinek, ki se konča pri želez. mostu pri Subnarcih. Okoli dva kilometra je dolg ta ovinek. Z njim je Kolpa pustila na svojem levem bregu lep kos zemlje površine 110 ha povsem ravne površine. Vsekakor je to največji kos ravne zemlje v Beli krajini in je v tem pogledu v resnici Belokranjski banat, kot ga nekateri imenujejo.

Ta kos zemlje je bil poprejal last Meškanske skupnosti v Metliki. Obrabčen je bil deloma z grmovjem, donos pa je dajala samo košnja in deloma gozd, ajev na tem zemljišču ni bilo. Zemlja je bila namreč zamočvirjena in se obdelovanje ni izplačalo, vsaj tako zatrjujejo. Tudi krma je bila iz istega vzroka slabe kvalitete, a pridelek prav zaradi mokrote, ni bil slab. Sestav zemlje je bil primeren tudi za "rug" kulture, saj je v glav-

nem naplavina, ki jo je nanesla Kolpa v teku tisočletij, pa tudi razni hudourniki iz Gorjancev in južnega dela Zuzemberka.

Od leta 1947 dalje je tu državno posestvo. To leto so pričeli s sečnjo drevoja in grmovja ter čiščenjem štorov. Večji del zemlje je bil naslednja leta očiščen in pripravljen za obdelavo. Bilo je tudi nekaj poskusov z različnimi kulturami. Kakega posebnega uspeha pri tem ni bilo, ker je zemlja potrebna melioracije in - gnoja. V tej smeri pa ni bilo dovolj načrtnega in sistematičnega dela, zaradi tega so bili tudi uspehi minimalni. Pojavile so se razne ovire in težave, med katerimi številne organizacije niso bile na zadnjem mestu. Kar 16 raznih reorganizacij je doživelo posestvo v manj kot sedmih letih svojega obstoja! Pri tolikih reorganizacijah je ra-

zumljivo, da posestvo ni moglo kaj prida napredovati.

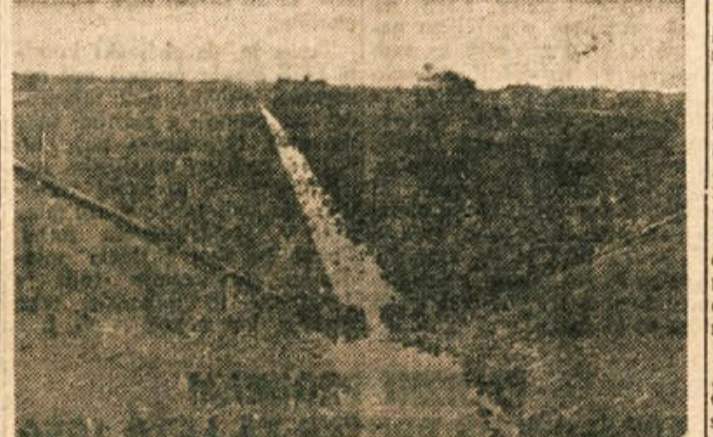
V prihodnjih letih bo tu živinorejsko posestvo

Posestvo je letos postalo samostojno. Po tolikih spremembah je bilo to res potrebno. S prvimi uspehi v industriji pri nas je prišla vrsta sedaj na kmetijstvo. S tem se je začel resnejše obravnavati tudi razvoj posestva v Mestni log. Letos so pričeli z načrtno melioracijo vsega posestva, obenem pa tudi grade skladišče in štiristanovanjsko stavbo. Potrebno je prav tako zgraditi cesto po vsej dolžini posestva in tudi to sedaj že gradimo. Letos so poglabili in podaljšali odvodnik, ki ima v melioracijskem načrtu številno 3, kateri je bil deloma iz-

delovali tudi druge kulture, ne samo krimske. Rejo pravičev, vsaj obsežnejšo bodo verjetno opustili, ker ni tako donosna kot reja govejve živine. Letos so imeli obilen pridelek krompirja, pšenice pa se v glavnem ni obnesla. Zlasti so letos dobro založeni s krmo za živino, tako s suho kot s silirano. Krmo za siliranje so pridelali na površini 19 ha. Tudi zelenjava gre dobro v denar in bi kazalo povečati pridelovanje, posebno pa vzgojo sadik v toplih greдах.

Belokranjsko posestvo brez Belokranjcev

Da, delovna sila je resen problem posestva ves čas. Trenutno ima posestvo le 13 stalnih delavcev, toda med njimi ni niti enega Belokranjca.

Glavni odvodnik, dolg 1800 metrov

kopan že leta 1947. Dolg je okoli 1.800 m. Ta odvodnik je sedaj izkopen. Severno od njega bodo izkopali še en odoben odvodnik, ostali manjši pa bodo po vsem posestvu v križni smeri preko glavnih proti strugi Kolpe. V melioracijska dela je prevzelo vodnjak podjeje iz Brezje in pod strokovnim vodstvom tovariša Ozmeča dela zadovoljivo napredujejo.

Tu so ljudje iz vseh vetrov. Italijan, Ličan, Medžimurka, Prekmurec, Stajerci. Ker posestvo nima stanovanj, je zadeva za delovno silo še težja. Z dograditvijo stanovanjske stavbe bo nekoliko lažje. Na posestvu so potrebni stalni delavci, še bolj kot pri strojih, potrebne so družine, ki bi tu imele svoj dom. Na posestvu so imeli svojo menzo, pa so jo morali opustiti, ker niso dobili primerne kuharice. Potrebne kažejo, da bo treba menzo spet za vsako ceno obnoviti, saj je hrana v taki menzi vsaj 50% cenejša kot v gostinskih obratih in še veliko bolj izdatna.

Na melioriranem posestvu bodo v bodoče v glavnem pridelovali krmo za govejo živino. Ze sedaj reče na posestvu okoli 50 glav, imajo pa tudi okoli 20 prašičev. V prihodnjih letih bodo število govejve živine dvignili do 200 glav. Vzreja živine se je dosedaj pokazala za najbolj donosno, narekujejo pa jo še drugi razlogi. Ze uvodoma smo zapisali, da je tej zemlji poleg melioracije potreben tudi gnoj, in to v zelo velikih količinah. Ko bo zemlja dohodra zagnojna, bodo lahko pri-

Na koncu moramo še omeniti, da je bilo zanimanje medrodajnih za posestvo vse do letos zelo majhno. Posestvo ni imelo niti elektrike niti vodovoda. Za dovoz vode iz Kolpe za prašiče so eno leto plačali kar 800.000 din. Tudi sedanji vodovod je le za toplo vreme, kajti železnica dosedaj še ni dovolila napeljavo vodovoda pod progo, včasni cevi preko zaslanega mostu pa bo voda zmrznila ob prvi zmrzali in v posestvo bo spet brez vode. Tega se že boje, kajti nič ne kaže, da bi pri železnici kaj kmalu rešili tako svažen problem, kot je zakop vodovodne cevi pod progo.

Podjetje ima tudi svoj delavski svet, pa je še zelo šibak, spriču svojega sestava. V njem je v glavnem le tehnično administrativni kader, kako potrebno bi bilo, da bi kdo od polni organizacij metliške občine obiskal kolektiv in mu pomagal iz začetnih težav. Prav teh obiskov, tako političnih aktivistov kot predstavnikov ljudskega odbora mestne občine, kolektiv močno pogreša. Metličani se kot je znano, zelo vztrajno bore za industrijske obrate, pa bi bilo prav, da bi se zanimali tudi za posestvo, ki ni nič manj važno za gospodarstvo. Tisto staro parolo, ki se je nekateri v Metliki vstrajno oklepaljo, češ da v Mestinem logu ne bo nikdar kaj prida pridelkov, so zavrgli strokovnjaki, pobojajo pa je tudi dosedajni uspehi, še bolj pa jo bodo bodočji, ko bo do kraja izveden načrt o izločljivi zemlje z vsemi agrotehničnimi ukrepi. Potem prav gotovo to ne bo samo po imenu belokranjski Banat, pač pa tudi po donosu.

Pravdašтво na deželi se nevarno širi

Neverjeten porast kažejo civilne pravde na okrajnem sodišču v Novem mestu. Od leta 1950 do letos se je njihovo število skoraj potrojilo! Leto 1950 je bilo registriranih na civilnem oddelku 365 pravih, 1951 618, 1952 689, 1953 797, leto pa jih bo najmanj 850!

Zakaj vse se ljudje pravdaš? Hudo je, če moramo zapisati, da sta približno polovici pravih vzrok trma in zloba, a vendar je to res. Spornih zadev za večjo vrednost in takih, ki jih res ne bi bilo mogoče rešiti: doma ob trohici razumevanja spritih strank, je bore malo. Vzemimo primer, da je nekdo drugemu dolžan neki znesek ali drugo stvar in mu noče vrniti, tu je pravda pač edino sredstvo, da pride oškodovanec do svojih dobrin. Taka pravda je opravičljiva. Druga stvar je, če je nekje prišlo po desetletjih složenega sožitja in tudi medsebojne pomoči med sosedo do prepira in sovraštva n. pr. zaradi kokaši, ki je kavnista sosedovoga piščanca, ali pa sta si otroka kazala osleč čez plot. Zaradi takih piškavih stvari izvira največ pravih, ki velikokrat zamajajo temelje te ali one domačije, mirno sožitje med sosedo pa je porušeno za dolgo dobo, morda za celo generacijo. V takih primerih odpove vsaka preračunljivost, kaj je prav in kaj ni, kaj se izplača in kaj ne. Vse usmerjata samo trma in mržnja. Samo nekaj, pa niti ne še najbolj izrazitih primerov, ki jih je v zadnjem času obravnavalo novomeško civilno sodišče, odnoso so še v postopku:

pa tudi vse do letos, ne da bi jo kdo oviral. Menda obstoja celo nekaka pogodba, po kateri je mati Jožeta Hočevarja prepustila prsto pot Gorenčavi čez svoje parcele za neke protiusluge. Torej pot ni bila nikdar sporna. To je postala šele letos, ko je prišlo med sosedo do sovraštva zaradi kokaši. Sedaj pa si je Hočevar zabil v glavo, da bo zabranil sosedo pot čez svoji parceli. Vsa prigovarjanja, celo njegovega advokata in pometnih sosedov pri njem nič ne zaležejo. Trmasto vztraja na tožbi, čeprav je vsakemu pametnemu človeku razumljivo, da mora pravdo izgubiti. Najbolj je osvetlil ta spor kot priča F. C. ki je na sodišču takole povedal:

»Star sem 54 let in sem v dobrih odnosih s sosedom Hočevarjem. Zato bi v takih odnosih tudi rad ostal za naprej. Zato mi je hudo, to, da je Gorenčeva vozila po tej poti od kar pomnim in da ji te poti ni nihče nikdar osporaval. Jaz sem prigovarjal sosedu Hočevarju, naj ne toži, ker nima nobenega smisla, pa je trmasti in noče pustiti. Ta pravda bo precej stala in vsak, ki se količkaj spozna na take posle, lahko s prstom pokaže, kdo bo plačal vse stroške. Če bi te stroške knjižil knjigovodja, bi bil gotovo v zadregi, ali naj jih knjiži na konto »kmoželnosti« ali na konto »trmace«.

»Star sem 54 let in sem v dobrih odnosih s sosedom Hočevarjem. Zato bi v takih odnosih tudi rad ostal za naprej. Zato mi je hudo, to, da je Gorenčeva vozila po tej poti od kar pomnim in da ji te poti ni nihče nikdar osporaval. Jaz sem prigovarjal sosedu Hočevarju, naj ne toži, ker nima nobenega smisla, pa je trmasti in noče pustiti. Ta pravda bo precej stala in vsak, ki se količkaj spozna na take posle, lahko s prstom pokaže, kdo bo plačal vse stroške. Če bi te stroške knjižil knjigovodja, bi bil gotovo v zadregi, ali naj jih knjiži na konto »kmoželnosti« ali na konto »trmace«.

Spor zaradi starega korita

Alojz Gerdenc v Gornjem Karteljevem. Oba imata konje. Nedaleč od hiše je na Gerdencovi parceli izvir, pri njem pa staro korito za napajanje živine. Tu napajata živino oba sosedo. Ker pa je korito staro, ni v njem dovolj vode za živino obeh sosedov. Ko v koritu ni bilo dovolj vode, je Ribič gnal svojo živino napajati v bližnji potok in kar čez

Spor zaradi starega korita

Alojz Gerdenc v Gornjem Karteljevem. Oba imata konje. Nedaleč od hiše je na Gerdencovi parceli izvir, pri njem pa staro korito za napajanje živine. Tu napajata živino oba sosedo. Ker pa je korito staro, ni v njem dovolj vode za živino obeh sosedov. Ko v koritu ni bilo dovolj vode, je Ribič gnal svojo živino napajati v bližnji potok in kar čez

Plodno delo Svobode Bršljin

Pred kratkim je Delavsko prosvetno društvo Svoboda v Bršljinu imela svoj letni občni zbor, na katerem so pregledali dosedanje delo in uspehe dojučaj. Navzile tečajem, ki so se pojavljale med letom, je društvo doseglo tudi lepe uspehe. Dramska skupina je nastudirala veseligrsvo Svojevlastek ter z njim uspešno nastopila šestkrat in z njim tudi gostovala po drugih odrih. Druga skupina z Vira malo nastopi oseskrat in žela veliko priznanja. V tekočem letu je društvo izvedlo tudi 9 uspešnih akademij. Zelo agilno je bil tamburaški zbor, ki je pod rednim vodstvom poživljaval vse. Vovka dosegel zelo lepe uspehe, za kar zasluži vse priznanje. Pevski zbor pa se v tem letu ni obnesel zaradi premajhnega števila prijaviteljev.

»Star sem 54 let in sem v dobrih odnosih s sosedom Hočevarjem. Zato bi v takih odnosih tudi rad ostal za naprej. Zato mi je hudo, to, da je Gorenčeva vozila po tej poti od kar pomnim in da ji te poti ni nihče nikdar osporaval. Jaz sem prigovarjal sosedu Hočevarju, naj ne toži, ker nima nobenega smisla, pa je trmasti in noče pustiti. Ta pravda bo precej stala in vsak, ki se količkaj spozna na take posle, lahko s prstom pokaže, kdo bo plačal vse stroške. Če bi te stroške knjižil knjigovodja, bi bil gotovo v zadregi, ali naj jih knjiži na konto »kmoželnosti« ali na konto »trmace«.

Novoizvoljeni odbor je imel že prvo redno sejo in je za bodoče delo pripravil obširen program in začel izposamezne člane za razne sekcije. Za dramatsko sekcijo bo odgovarjal tov. Smauc, Osnovana bo tudi mladinska dramatska sekcija za katero je veliko zanimanja in se je prijavilo že 24 mladincev. Vodil jih bo tov. Bratož.

V glasbeno sekcijo spada kvartet, tamburaški zbor ter harmonikarji. Kvartet se je že nekajkrat odlično izkazal na raznih prireditvah in je pri ljudeh zelo priljubljen. Sestavljajo ga tov. Bezderšek, Ravnič, Debevc in Pristavec. Tamburaški zbor bo še naprej vodil poživljivalni tovariš Vovk redno dvakrat na teden. Zaradi velikega zanimanja, zlasti mladine, se bo tamburaški zbor podvnil. Težje bo ugoditi interesom za učenje harmonike, saj se je doslej prijavilo že 36 članov do 14 leta starosti, nad 15. letom pa 18. Težek problem bo nabava potrebnih instrumentov, kar bo zvezano z velikimi stroški, učitelje za poučevanje harmonike pa imamo v našem članstvu.

DPD Svoboda si je zadalo za glavno nalogo vzgojo članstva. Zato bo organiziralo ljudsko univerzo, na kateri bo uvedlo razna predavanja, poučne tečaje itd. Sekcija mora napraviti program za bodoče delo, zlasti se v zvezi z desetletnico osvoboditve.

Poleg vsega navedenega je bil na željo mladine organiziran tudi plesni tečaj, ki je vsak petek v dvorani zadružnega doma in bo trajal predvidoma 3 mesece. Prvič vaj se je udeležilo nad 50 članov LMS in ti vsi so se tudi vključili v DPD Svoboda. Mladina je bodoči nosilec kulturno prosvetnega in ostalega dela, zato ji moramo pri njenem delu pomagati na vseh področjih dela, kar bo Svoboda vsekakor tudi storila.

Za nova predsednika Svobode je bil izvoljen Janez Udovč.

Za mladinski pevski zbor se je doslej prijavilo 22 članov, vendar je to znanekrat še premajhno število. Zanimanje za pevski zbor podvnil. Težje bo ugoditi interesom za učenje harmonike, saj se je doslej prijavilo že 36 članov do 14 leta starosti, nad 15. letom pa 18. Težek problem bo nabava potrebnih instrumentov, kar bo zvezano z velikimi stroški, učitelje za poučevanje harmonike pa imamo v našem članstvu.

NOVICE IZ MOKRONOGA

Pred občinskim praznikom, ki ga je naša občina letos pravič proslavljala, je bila urejena kanalizacija po trgu, predstavljen je bil vodnjak iz sredine trga in deloma urejeno električno omrežje. Napeljava odnosa montaža javne razsvetljave je še vedno pomanjkljiva. Nikakor ne moremo doumeti, da na nevarnem ovinku in križišču pri pokopalšču ni električne razsvetljave. Tudi na cesti od pokopalšča do kolodvora bi moralo biti nameščenih še nekaj cestnih svetilk, ker morajo številni potniki k jutranjim in večernima vlakoma tavati po pravi egiptovski temi, kar bi nikakor ne smelo biti.

Ko prideš od postaje do Bohove kmetije udari potnik v nos hud smrad, ker se pod cesto izteka fekalije od gnojnice, ki je tik ob cesti, malo naprej pa še od stranišča, ki je tudi tik ob cesti. Sanitarna oblast naj napravi čimprej red, ker je navedeni posestnik vendar v stanju oboje ureddi, da ne bo ogroženo zdravstvo mimoidočih. Tudi na ovinku pri pokopalšču naj se prepove odlaganje smeti in raznih odpadkov, ker smetiše nikakor ne spada tjakaj. Naj grobar in oni, ki čistijo in oskrbujejo grobove, odnašajo gnajoče cvetje in plevel kam drugam, ne pa da odlagajo smeti tik ob cesti.

Lepo uspeli tečaj za delavke »Novolesa«

24 deklet iz novomeške tovarne »Novoles« je obiskovala 3 mesečni gospodinjjski tečaj, ki ga je bil organiziral okrajni gospodinjjski center v Novem mestu.

Dekleta na tečaju so pokazala izredno zanimanje za pouk in ophvale vredno vnuemo, tako pri teoretičnem in praktičnem delu iz gospodinjstva, kakor za predmete splošne izobrazbe. Pouk je bil petkrat na teden; dekleta bi bila rada še ostala, pa kaj, ko je še toliko drugih, ki tudi težko čakajo. Tako se bo 3. januarja začel tečaj za kmečka dekleta iz okolice Novega mesta.

Most pri Stamatitovi žagi je premalo zavarovan in ne bo nič čudnega, ako se bo v temi, ki tankaj vlada, pripetila nesreča. Poklicani naj tudi urede odepce od glavne ceste do železniške postaje, da ob deževnem in južnem vremenu potniki ne bodo plavalji. Za posipanje tega kočnega ceste se namreč nihče ne briga. Voznikom pa, ki čakajo na potnike, naj se prepove postajati tik ob vhodu odnosno izhodu iz postajnega poslopja.

kako je treba skrbeti, da pride lepa in cenena knjiga med ljudi.

Kmetje, delavci, gospodinjje, uslužbenci!

Naročite se na DOLENJSKI LIST

ki vas bo obiskal vsak teden. »Dolenjski list« je glasilo vseh Dolenjcev na področju Kočevske, Bele krajine in novomeškega okraja. Je zanimiv, je domač, zato naj pride v vsako dolenjsko hišo.

List pošiljamo po želji tudi vsem izseljencem-Dolenjcem v Ameriko, Kanado, Zahodno Evropo, Avstralijo in drugam. Naročite ga svojem v tujini, veseli bodo lista iz domačih krajev in novic iz rodnih dežele.

Spodaj vam prilagamo naročilnico. Če ste že naš naročnik, jo oddajte znanou ali prijatelju, s tem pomagajte širiti »Dolenjski list«.

Naročilnica za leto 1953 ostane ista kot letos — 480 dinarjev, za inozemstvo 900 dinarjev. Lahko jo plačujete tudi četrtletno.

Če želite prejemati naš tednik po pošti, izpolnite spodnjo naročilnico in jo dajte na pošto! Če naročite list svojem, ki življe drugod all v inozemstvu, napišite njihov točen naslov, svoj naslov pa navedite spodaj, kjer je prostor za podpis.

Ne pozabite na naše veliko nagradno žrebanje, ki bo meseca februarja!

Uprava »Dolenjskega lista«

Tukaj odrežite

DOPISNICA

Znamka za 10 din

UPRAVI

»DOLENJSKEGA LISTA«

Novo mesto poštini predal 33

V začetku leta 1945 je združga že navezala stike z osvobodjeno Dalmacijo, iz katere so po kurirski poti prihajale manjše pošiljke, zlasti je bil zaželen tobak.

V ta namen je bil v novembru 1944 organiziran v sodelovanju s Izvršnim odborom okrajnega NOO v Crnomlju prvi združni tečaj.

Ceravno se je združga borila s finančnimi težavami, je v decembru 1944 odobrila za posojilo narodne osvoboditve 40.000 lir.

V sodelovanju z Agitprop komisijo pri Okrožnem komiteju KPS za Belo krajino je v letu 1944 izdala brošuro: Lenin »Združništvo«. Partizanska tehnika je tudi izdelala lične izkaznice.

Združga si je v času vojne nabavila razno potrebno orodje in embalažo. V partizanskih delavnicah so orodje popravili, s partizansko iznajdljivostjo pa se je tudi marsikaj dopolnilo.

Uspešno delo te združge je zbudilo tudi združništvo v Metliki, kjer je pred vojno poslovala združga pod imenom Kmetijsko društvo r. z. z. o. j., ki je pod klerikalnim vplivom. Za časa italijanske okupacije je nekaj časa prenehalo delovati, na obojenem ozemlju pa je obnovila poslovanje koncem leta 1944 in to šele na pritisk iz vrst članstva S poslovanjem bi lahko začela že prej, ker je imela nekaj blaga skritega. Nekateri člani starega odbora so menili, da bi bilo treba počakati konec vojne in naj bi združga se mirovala. Ti zagovorniki »previdnosti« pa so bili takoj razoroženi. Redni občni zbor je imela ta združga 8. aprila 1945, ki je potrdil reorganizacijo, združga se je preimenovala v Nabavno prodajno združgo v Crnomlju.

Razširjen obseg dela je zahteval vzgojo novih kadrov

lo slično kot pri združgi v Crnomlju, imelo pa je znatno manjši obseg.

Nekateri tovariši so pripisovali skromen uspeh združgi v stari Jugoslaviji nezavednost članstva. Tako gledanje na stvar ni pravilno, ker so se kmetje vključevali v združge in s tem do neke mere manifestirali zavednost, iskali so izhod. Takratni ekonomski pogoji, značaj gospodarstva v kapitalistični družbeni ureditvi in belokranjske prilike niso dovoljevali kaj več. Kmet da toliko na svojo združgo organizacijo, kolikor ga ona lahko ekonomsko osvobodila. Vsebinska nove ljudske oblasti, ki je zrasla iz borbe, je rodila tudi novo miselnost združništva, ta pa povzročila, da je postal njegov odnos drugačen. Etbin Cerne

Za pranje svile PERION

Franc Kobše — najboljši poverjenik Prešernove družbe v Sloveniji.

Kobšeta Franca iz Novega mesta je Prešernova družba že drugič razglasila za najboljšega poverjenika v Sloveniji, saj je lani in letos pridobil 1045 članov, vrhu tega pa še tudi okrog 40 naročnikov revije Obzornik in nad 200 tisoč dinarjev denarnih podpor za Prešernovo družbo. Pripomniti moramo, da je tovariš Kobše 100% invalid in da že precej let boleha za težko zahrbtno boleznijo, pa je vendar neumoren. Ko je bil julija na okrevanju na Gorenjskem, je tudi tam pridobil lepo število članov Prešernove družbe.

STE PORAVNALI NAROČNINO ZA »DOLENJSKI LIST«? — POHITITE, DA SE BOSTE LAHKO UDELEŽILI NOVOLETNEGA NAGRADNEGA ŽREBANJA!

Opekarna Zalog ima bodočnost

Novomeška opekarna Zalog je najpomembnejši proizvajalec opeke v okraju. Sicer delajo še v okrajni opekarni Prečna in v Prelesju pri Mokronogu, toda niti po obsegu niti po kvaliteti svojih izdelkov ti dve opekarni ne dosegata zaloške.

Zalog je vas med Kriko in Temenico, približno 5 km oddaljena od Novega mesta. Ob rekah leže obsežni travniki, ki so ob vsakem večjem dežju pod vodo. Višje nad vajo so njive, ki so le pri vrhu črne, puhčaste pa samo dobro brazdo globoko; potem pa se začne plasti rdeče rjave glinice, ki je odlična kakavost in zato dragocena surovina za pridobivanje opeke. Se bolj zadaj, tja proti Dolenji Strazi, pa je gozd.

Prvi je začel iz zaloške glinice izdelovati opeko prof Thurn 1899 leta. Ta proizvodnja je bila neznatna. Strojev takorekoc ni bilo, peč je bila z odpadnim kamnom obdana votlina v zemlji. Thurn je delal z malo delavci in le nekaj mesecev v letu. Verjetno je izdeloval opeko za lastne potrebe, ker je na izboljšavo v obratu tako malo mislil, da industrijski izdelavi, ki se je takrat porajala, ne bi mogel konkurirati.

Potem je prišla opekarna v Reinnerjeve roke. Reinner je bil lastnik Breitenau in a tem posestnik odlične glinice. Izboljšal je peč in obrat nekoliko razširil. Ne ve se, koliko časa je bil lastnik opekarnice. Za njim jo je prevzel znani Seidel, brat Ferda Seidla, slovenskega znanstvenika. Seidl je v zaloški opekarni marsikaj izboljšal.

Po osvoboditvi je opekarna prešla v last novomeškega okraja. V teh letih se je uspešno razvijala, toda spomladi 1952 jo je uničil požar, ki mu še sedaj niso našli krivca. DOZ jim je izplačal 17 milijonov zavarovalnine. Nekaj je pomagal okraj, pa so se kmalu postavili na noge. Razumljivo je, da je požar krepko zavril razvoj. Z več kot 17 milijoni bi se dalo marsikaj izboljšati. Po požaru je bilo zgrešeno, da so kar obnovljali in uredili vse po starem. Tak način izdelovanja opeke je namreč že precej zastarel, požar pa je toliko uničil, da bi bilo bolje takrat zgraditi dojemeljši obrat, kot pa sedaj dodajati in preurejati. Toda po točki je prepoznano zvoniti. V Zalogu ni tako hudo in bo tudi sedaj šlo. V nekaj letih bo postala opekarna Zalog moderna tovarna za izdelovanje štirih vrst opeke. Strokovnjaki so namreč pregledali zemljo in ugotovili, da razpolaga opekarna s skoraj neizčrpnimi zakladi odlične glinice. Zato je iz republiškega središča za pomoč zaostalam okrajem dobila opekarna 31 milijonov in pol kredita. Z denarjem in ostalimi predvidenimi viri bodo zgradili več umetnih sušilnic in novo strojnico. Sedaj ima opekarna samo na-

ravne sušilnice, v katerih se suši opeka 14 do 21 dni, da je godna za peč. Opeka v sušilnicah se izmenja osem do desetkrat na leto, kar pomeni, da delajo le 6 mesecev v letu. Ko bodo zgrajene umetne sušilnice, se bo opeka sušila nekaj časa v naravnih, nekaj časa pa v umetnih sušilnicah. Doba sušenja se bo znatno skrajšala, kar je tudi prednost umetne sušilnice, glavno pa je to, da je delo možno tudi pozimi in v mokrem vremenu. Z umetnimi sušilnicami opremljena opekarna bo obratovala 11 mesecev v letu. V načrtu je tudi razširitev proizvodnje. Sedaj izdelajo dva milijona zidne opeke. Izdelovanje strešne opeke je izven plana, izdelajo jo približno 80.000 ko-

V Dragi pri Loškem potoku so nedavno ustanovili kulturno-umetniško društvo, ki šteje nad 80 aktivnih članov. Imajo pevski zbor, dramsko družino in tamburase. Za Dan republike je društvo pripravilo lep in pester spored in se z njim prvič predstavilo javnosti. Na sliki: mešani pevski zbor.

KUD Žužemberk je imel uspešen občni zbor

Clani KUD Žužemberk so se zbrali na letnem občnem zboru, da bi pregledali uspehe in neuspehe enotnega dela in se pogovorili o prvih načrtih. Razporedenje je bilo kar živahno. Pohvaliti je treba mladino, ki je bila številno zastopana. V poročilu je bilo osvetljeno delovanje društva v lanskem letu. Najbolj se je uveljavil dramski odsek z igralškimi družinami odraslih, mladine in pionirjev. Nove uprizoritve na Žužemberškem odru so bile komedija Roksi, Sleba vest, Princezna in pastirček ter simbolične slike iz trpljenja v svobodo. Vse igralske skupine so uprizorile svoje igre doma in na sosednjih odrih, tako na Dvoru, v Zagradcu in Dolenjskih Toplicah. Na našem odru so kot gostje nastopili Krčani, mladina iz Podturna in Hinj-lukovno gledališče iz Ljubljane ter pevci-kovinarji z Jesenic s koncertom narodnih

in partizanskih pesmi. Obisk pri predstavah je bil srednje dober. Clani KUD so se zelo trudili, ker je volje za delo posebno med mladino precej, pogojev za uspešno delo pa zelo malo. Društvo nima niti dvorane, le oder in prav siromašno opremo. Poleg dramskega odseka je deloval tudi odsek za ljudsko izobraževanje. V okviru ljudske univerze so bila štiri predavanja iz kmetijstva. Deloval je tudi šahovski odsek s približno 15 igralci. Posebno zanimanje za šah kaže mladina in pionirji. Omeniti je treba še folklorno mladinsko skupino. Ta je lani in letos spet sodelovala na proslavi 29. novembra, del pa z velikimi težavami, ker nima svojega instrumenta. Tudi ljudska knjižnica bi lahko več prispevala k izobražbi ljudstva, če bi imela sredstva za nabavo novih knjig.

ZAKAJ ODMIRA MLADINSKA ORGANIZACIJA V JURKI VASI?

Letos je minilo enajst let, odkar je bila v Jurki vasi ustanovljena mladinska organizacija — SKOJ. Njena naloga in vloga je bila težka, toda skojevci so vzdržali. Večina jih je bila odšla v partizane, v borbo za svobodo in novo Jugoslavijo, drugi, ki so ostali doma, pa so opravljali obveščevalno kurirsko službo.

Po osvoboditvi, ko so odložili puške, so skojevci prišli za kramp in lopato, ker so se zavedali, da jih domovina kliče k obnovi. Bilj so ponosni na svojo mladinsko organizacijo, odhajali so v mladinske delovne brigade, bili so res ponosni in navdušeni sodelavci za obnovo domovine, za njeno gospodarsko in politično izgradnjo.

Toda leta so tekla, ti mladinci so zrasli in zapustili mladinsko organizacijo, vanjo pa se je vključevala nova mladina.

V predtekmovanju za VI. kongres ZKJ je mladinska organizacija v Jurki vasi prejela kot najboljši aktiv LMS na vasi prehodno republiško zastavo. Ob tekmovalstvu za sam kongres pa so dobili pohvalo CK LMS. Imeli so v trajni lasti okrajno prehodno zastavo. Naredili so mnogo. Uredili so si mladinsko knjižnico, kupili gramofon in kitaro, si nabavili dve mizi, klopi, stole, si najeli posebno sobo, toda že ob koncu 1953 so jo izgubili. Knjige so šle skupaj z ostalim inventarjem na podstrešja in tam so še danes.

Letos pa je delo docela zamrlo. Nekaj je res krivo to, da nimajo lastnega prostora, toda včasih ga tudi niso imeli, in vendar so veliko naredili. Kaj je krivo, da mladinska organizacija tako hira? Vodstvo pravi: »Mladina noče delati, ali pa: »Kaj pa naj delamo?« in tako dalje. Glavni vzrok je pa ta, da je vodstvo nedelavno.

Občinski komite LMS v Strazi se vse premalo zanima za vodstvo mladine in pusti vsake aktivne, da delajo kakor vedo in znajo. In to je slabo.

Se lani so mladinci povabili člane ZKS v Jurki vasi k skupnemu sodelovanju, toda nomenega odziva ni bilo. Clani ZKS v Jurki vasi poznajo mladino le, če jo potrebujejo za okrasitev ali volilno agitacijo. Zalostno je tudi, da ni noben mladinec član ZK, čeprav imajo nekateri pogoje za to.

Vodstvo mladine nekaj ne zna, nekaj pa noče pripraviti razgrabitih, zanimivih sestankov, ki so zaradi tega postali gnolični.

Treba je, da občinski komite LMS Strazi posveti več pozornosti vodstvu delo mladine. Organizira naj tečaj za vodstvo mladinske organizacije in usposobi tečajnike, da bodo lahko vodili mladino v socialističnem duhu. Potem bo spet zazvela mladinska organizacija tudi v Jurki vasi in pokazala take uspehe, kot nekoč. G. J.

Izpred sodišča

Surov napad na 55-letno ženo

V nedeljo 28. novembra ob pol šestih popoldne se je vračala iz Zamostca domov na Krčice 55 letna Marija Zabukovec s svojo 11 letno vnukinjo. Na cesti Sv. Gregor — Sodražica je srečala skupino sodražskih fantov, ki so se vračali iz gostilne proti Sodražici. Iz skupine je brez vsakega vzroka nenadoma skočil k Zabukoveci Anton Stupica iz Sodražice in jo udaril pod levo senco, da je takoj omedlela. Napadalec pa je s svojo skupino odšel proti Sodražici.

Vnukinja je vsa prestrašena jokala in klicala nezavestno staro mater. Njene klice so zaslišali vaščani s Sv. Gregorja in prišli na pomoč. Zabukovecovo so odpeljali 30. novembra v ljubljansko bolnišnico, kjer so ugotovili težjo telesno poškodbo. Ista skupina fantov je razgrajala že prej; tako so na bližnji kapelici razbili 4 šipe.

Gregorci se zgražajo nad takim surovim početjem kot je bil ta napad. Takih gostov, kakor so bili ti fantje iz Sodražice, si ne želimo več. Napadalec pa naj ljudska oblast poštno kaznuje. L. S.

Pri rabutanju češenj jo je skupil

Skupina fantov iz Mihova je šla ponoči krasit češnje k posestniku Stefaniju v Gor. Vrhpolju pri Sentjerneju. Ko jih je gospodar napočil, so se razbežali na vse strani, le Stefan Bratkovič je zaostal na vrtu. Prihitela sta domača sin Alojz Stefančič in Alojz Zagorec in se oborožena s palicama zapodila za nočnim gustom. Dohitela sta ga in nekajkrat kar krepko udarila po glavi in rokah. Med drugim sta mu prizadejala tudi pretres možganov in več ran na glavi.

Okrožno sodišče v Novem mestu je prisodilo za to dejanje hude telesne poškodbe Stefaniju 6. Zagorcu pa 4 mesece zapora, pogojno na dobo dveh let. Sodišče je upoštevalo, da sta priznala dejanje in da sta šla še drugi dan do oškodovanca s predlogom za poravnava.

Sosedu je ukradel 90 tisočakov

Skrajno nevaren prijatelj tuje lastnine je delavec Anton Brsan iz Gornje Gradšice pri Sentjerneju. Svoje čase je bil v službi pri Ljudski milici, od koder pa so ga kmalu odpustili zaradi nepoštenosti. Kmalu potem je bil obsojen zaradi tatvine na 17 mesecev zapora, pa ta kazen ga očividno ni spametovala. Letos 19. avgusta

KNJIŽNI PROGRAM PREŠERNOVE DRUŽBE ZA LETO 1956

- Clani Prešernove družbe bodo najkasneje do 1. decembra 1955 prejeli naslednjih pet knjig:
1. KOLEDAR ZA LETO 1956;
 2. Ivan Potrč: ZLOČIN, roman;
 3. Vjekoslav Kaleb: CAR PRASINE, povest;
 4. Anton Ingolič: DEČEK Z DVEMA IMENOMA, mladinska povest;
 5. Gustav Šilih: VZGOJA NAŠIH OTROK, poljudnoznanstveno delo.
- Kdor bo doplačal 50 din, pa bo prejel še 6. knjigo: ZDRAV ČLOVEK V ZDRAVEM OKOLJU.
- Letna članarina, za katero prejmejo člani gornjih pet knjig, je samo 300 din. Clani, ki prejmejo knjige po pošti, doplačajo za odpremo 20 din.
- Da bi v proslavo 10-letnice osvoboditve čimbolj razširili knjige Prešernove družbe pripravljamo
- VELIKO NAGRADNO ŽREBANJE** katerega se bo avtomatično udeležil vsak član. Razdeljenih bo več sto dobrotov in več milijonski vrednosti. Zato pobližite z vpisom. Člane vpisujejo vsi poverjeniki in knjižarne. Če pri vas ni poverjenika, bodite vi in nam javite svoj naslov. — Članarino lahko plačate v 3 obrokih.
- Naslov: PREŠERNOVA DRUŽBA, Ljubljana, UL. Tonača Tomšiča 9, telefon 21-648.

Dopisujte v »Dolenjski list«

V Metliki se pripravljajo na dedka Mraza

Pred kratkim je bila v Metliki seja društva prijateljev mladine, na kateri so razpravljali o pripravah za novoletno jelko. Nekaj sredstev ima društvo, nekaj bo prispeval ljudski odbor mestne občine, prav tako pa tudi OLO. Društvo se je obrnilo tudi na vsa podjetja v Metliki za prspevek v ta namen. Prav tako si društvo prizadeva dobiti iz Ljubljane otroški film »Snežgulič« ali kaj podobnega. Ze sedaj skrbe za čimlepši spored prireditve. Taško upamo, da bo letošnje praznovanje novoletne jelke prav tako lepo kot lani, ko je bilo v Metliki obdarovanih 800 otrok. R. F.

Tukaj odrežite

NAROČILNICA

Naročam 1 izvod tednika »DOLENJSKI LIST« na naslov:

Ime in priimek: _____

Poklic: _____

Kraj: _____

Pošta: _____

Casopis pošljite na gornji naslov od dne _____ naprej. — Naročnino bom redno plačeval po položnicah — osebno — četrtletno — polletno — celoletno vnaprej (nepotrebno prečrtajte). Naročilnica velja do moje pisarne odgovede lista.

Dne _____

lastnoročni podpis

„ROG“

TRGOVSKO PODJETJE
En gros
NOVO MESTO

TEKSTIL
GALANTERIJA
PREHRANA

VELIKA IZBIRA — NIZKE CENE!

Se priporoča!

»ROG«
NOVO MESTO

Telefon 158
Skladišče 128

Drobtine iz dolenjske POPOTNE MALHE

Hudo pomanjkljivost sem zadnjič zagrešil v poročilu iz Mirne. Saj pravim, ta preklemana pozabljenost je vsega kriva. Pozabil sem sporočiti širši javnosti, da je končno tudi zadrudni dom na Mirni začel služiti določenemu namenu. Brezdomni ročni drobljci gramozja, ki jim pravimo tudi cigani, so si v njem postavili svoje platnene domačije. Vidite, pa je zadrudni dom le dobil prebivalce. Ker sedaj ni določil večjih viharjev in neviht, ni strahu, da bi nekaj tistih opek na strehi, ki so ostale tam po vremenski milosti, poškodovale platneno opeko stanovančev ali pa morda nje same. Mirenčani so bojša hude ponosni na najnovejšo vlogo zadrudnega doma. Iz same gole skromnosti pa bodo s svečanostjo še malo počakali.

Ce ne bo nihče drug, bom moral jaz nastopiti proti tisti ofenzivi v Sentrupertu, ki grozi pomesti z družinami in otroki, kateri nočejo k verouku. Ze naprej jim odrekajo velike verske blagodate, ki jih napovedujejo prihodnje leto. Ta verski pritisk je posebno hud na otroke same, in se kar tudim korajži ofenzivcev te sorte. Zankrat jim toplo priporočim, da dobro preštudirajo našo ustavo in zakone.

Prej sem zapisal, da sem pozabljal. To drži, toda nisem sam tako nesrečen, in s tem se tolažim. Na primer, lovec, ki gre na brakado in pozabi puško v avtobusu, tudi ni brez te nadlege. Se dobro, da je pozabljenost minila preja, kot je prišel na stonjišče, kajti s tem bi bila zadeva še bolj smešna.

Pa ko je že govora o brakadi na Brezovi rebrl, moram povedati o njej še več, kajti so mi udeleženci tega množičnega lovsko-pasjage bevskanja, tuljenja, pokanja in štafetnega pohoda čez drn in trn marsikaj povedali. Predvsem to, da je bila

organizacija in izvedba v resnici brezhibna. Dovolj je bil lovec, dovolj psov, dovolj pušk, dovolj zverjadi in živali. Ce pa izvolzem nekaj tistih mačkov, ki so jih posamezniki vlovili že zvečer na Frati, je bil edino plemen pičel. Za to pa obstajajo izredno tehni razlogi. Eni trdijo, da je bil kriv vsega veter, ki je pomalo pihal v revirju. Ta naj bi zanašal krogle na stran in ne v cilj. Drugi spet navajajo, da so divji prašiči ta dan podvezli povsem novo obrambno taktiko. Ker so se baje že prepričali, da njihova večja bližina vpliva na močnejše nihanje puške v rokah lovec, so kar juršali na lovec in so se ti v nekaj primerih vljudno umaknili s pota, da so šli ščetinarji lahko skozi. Tisti zapozneli strel v neznanu, da so bili najboljši potrdilo dobre taktike črnuharjev, ki so to ofenzivo proti sebi nekako obrnili v defenzivo napadala, ter tako odločili spopad z rezultatom 0:0.

Manj sreče kot ščetinarji so imeli dolgouci, ki so v strahov-

vitem sovražnem ognju izgubili kako petorico ali šestorico svojih neoboroženecv. Se zvitoropke so vlekli kratko, kajti trije njihovi kožuhi, do dobra ožgani od nešteti vrst smodnika, so dobili druge gospodarje. Sicer pa trdijo vsi, da se tudi te kokešje tatice v novejšem času poslužujejo moderne vojne taktike. Tako kot jurša pešadija moderne armade tik za tanki, so ob tej priliki juršale lastice tik za divjimi prašiči. Res so sem in tja zato odnesle v repu žegen, namenjen piraščem, šlo pa je vendar. Tisto zdalečeno oohavanje lovec, mi da je bil kriv vsega veter, ki je pomalo pihal v revirju. Ta naj bi zanašal krogle na stran in ne v cilj. Drugi spet navajajo, da so divji prašiči ta dan podvezli povsem novo obrambno taktiko. Ker so se baje že prepričali, da njihova večja bližina vpliva na močnejše nihanje puške v rokah lovec, so kar juršali na lovec in so se ti v nekaj primerih vljudno umaknili s pota, da so šli ščetinarji lahko skozi. Tisti zapozneli strel v neznanu, da so bili najboljši potrdilo dobre taktike črnuharjev, ki so to ofenzivo proti sebi nekako obrnili v defenzivo napadala, ter tako odločili spopad z rezultatom 0:0.

Manj sreče kot ščetinarji so imeli dolgouci, ki so v strahov-

navadnih državljanov komaj pet, če pa so kak funkcionarji ali prijatelji pa tudi 7 do 8.

Onegavi pijani trpinčar iz Cihave pri Novem mestu pa bi bolj spadal za zapaha kot v mojo malho, in upam, da mu to tudi ne uide. Je napiti malopridnež. Potem ko ga je razkurila boljša jezo na domačega prašiča s tem, polovica, je nečloveško stresel najbolj »pri srcu«, drugim pa, ki bi ga usmrtil.

Iz Suhorja pod Gorjanci vam bi jih lahko nasul kosmatih in mastnih, da bi debelo gledali. Na primer o nežnem spolu, ki se naseka novega pridelka in potem počenja vragolije z drugimi spolom in sam s seboj, da se pošten človek zgrozil. Pa raje ne povem, saj pravi pregovor, da gre dober glas v deveto vas, slab pa se mnogo delj. Zato ne bom raznašal takih pijandurskih zaved, ker bi se lahko slišalo v sosednji okraj in bi zadeva imela gotovo domače posledice.

V Metliki sem trdo prijel možaka, ki še sedaj ni obnovil hiše sredi »Drage« na najbolj prometnem mestu Metlike, kjer požogana hiša še posebno vplje po obnovi. »Da bi te zlodaj pocitral se tebe,« me je nadrl možakar. »Ze več kot leto dni me ovirajo pri naporih za obnovo domačije občinski možje, sedaj pa me še ti draži.« Oprostil, nisem vedel.

da se občinski možje bolj zanemajo za gradnjo gostiln, ki jih v Metliki tako krvavo primanjkuje, kot pa za obnovo v vojni požogane domačije, sem skesan priznal svoje nevednosti. Saj je res velik problem, kje dobiti v Metliki prostor za nove gradnje.

Metličane sem tudi vprašal, kakšna je kaj letošnja kvaliteta »dalmatince«, ki se mu drugače pravi tudi »šarnarica«, pa so se mi pohvalili, da je kar dobra. To jim lahko verjamem, saj je ljudski odbor začel preglednjo trgatve šarnarice s tem, da je kaznoval nekaj takih, ki so mu najbolj »pri srcu«, drugim pa ki so mu manj, pa pogledal skozi prste. Ce se tako uradno skrbi za dobro kvaliteto šarnarice, res ne more biti slaba. S privatnim gostilničarjem v predmestju pa sem imel vročo debato. Možakar me je odkrito napadel, češ kaj imam vendar od tega, da toliko zagovarjam socializem. Je rekel, da jaz sploh ne vem, kako stvari stoji (on pa seveda ve) in da bo pri prihodnjih volitvah nič koliko strank in skrinjic. Ce pa tega ne bo, pa da on ne bo šel volit. Se to je zabelil, da je bil tudi on že komunist in da je hodil na sestanke, pa ga je tega sedaj sram. To je pa, res, imel mene bi bilo sram, če bi imel take komuniste. Ja, pa je vendar v naravi vse tako lepo urejeno,

da koza nima dolgega repa, zato lahko samo mekeče, z repom pa ne more otepati.

Na smrt sem se prestrašil, ker sem moral na metliško sodišče in sem pri vohodu na dvorišče zagledal, da suše kofe. Sem že mislil, da na tem sodišču obojejeniti tudi iz kože devalo. No, pozneje sem se prepričal, da so sušeče se kože privatna zadeva. Prestrašil sem se pa le, čeprav brez potrebe. Mojestrom, ki so obnovili del mestu čez Kolpo pri Jurjevskem brodu pa lepo čestitavam. So tako trdno vse napravili, da se pet kilometrov na okoli lahko sliši, ko gre avto ali voz preko republiške meje.

Nič posebnega ni, če uprava za dohodke davčnemu zavezanec zarubi ta ali oni predmet in ga proda na dražbi, ali vsaj zagrozi z dražbo, bolj nevadno pa je, če Tovarna učil v Crnomlju zarubi okrajnem komitezu mizo in loparje za ping pong ter jih ponudi na javno dražbo. Sem jako radoveden, kdo bo šel to stvar licitirat, čeprav so javno dražbo razglasili na vseh razglasnih deskah, celo v Metliki. Mimogrede zatakne za klubok sestavljalcem ted dražbenih oklicev še, da po slovensko pišemo Komite in ne Komitet, ali celo Komemet, kot je na enem zapisano.

KULTURNI RAZGLEDNIK

SLIKARSKI LIRIK DOLEHJSKE POKRAJINE

(Ob razstavi Izidorja Moleta v Novem mestu od 28. nov. do 28. dec 1954)

(večkrat pravilneje "modnega") italijanskega ali drugega primitivista. Slikal je samo z očmi in srcem subtilnega in za lepo umetnost lirika in zato so njegove krajine v resnici dobre. Karakter naše pokrajine ni herojski. Dolenjska je grčevnata in mehka. Cemu se torej posluževati uvoženih receptov, poskati je treba samo adekvaten izraz in Molet ga je tudi našel. Tu je blizu zgodnjemu Jaku.

Moletova paleta je umirjena, ugašana na nekaj prefinjenih tonov, poteza čopiča je mehka, prav rad operira z lazurami s katerimi zna izvesti tudi najfinije barvne odtenke. Čeprav na slikah ni ljudi, slutimo njihovo prisotnost, če ne drugače pa nas same, ko se sprehajamo po barjanski tisi ali pa smo se znašli nekje v skrati dolinici.

Čeprav je Molet slikar razpoložena ne slika iz trenutnega občutja in enkratnega navdaha. Vse motive je dojel nosil v sebi, zato so tudi naslikani z lahkotom. Kot bi morda kdo mislil da so. Lahkotno mu poje le čopič in barve. Zgrabi ga motiv. "Kmalu ko sem prišel v Novo mesto, sem opazil pogled s Kandijskega mostu in potem nisem odnehal. Napravil sem več sto skic in risb. Delal sem celo zimo. Molet emotivno vestno študira, vendar ga ne kopira suženjsko. Morda smo opazili, da je tu pa tam prestavil kakšno hišico, posadil ali pa postal kakšno drevo, no pa nič hudega...

Pogled s kandijskega mostu pozimi, eno njegovih boljših del na razstavi, kaže pogled na del novomeškega Brega s Kandijo, kakršnega vsak dan gledamo, toda morda ga doslej še nismo videli. Ni pa to navaden "portret mesta". Ali se nam ne zdi, ko gledamo na sliko zasneženo mesto, kjer se je Kapitelj že skoraj popolnoma izgubil v megli in širokem pasu motne Krke odseva težko poznopopol-dansko zimsko nebo, da

tam zunaj je sneg in burja nezvanka....

Molet je namreč predvsem slikar razpoložena in njegove slike bi lahko poimenovali ne po upodobljenem predmetu, temveč kar po razpoloženju, ki je razlito na sliki. Zato nas njegove slike pomirjajo. Gledamo jih, ne da bi nas utrujale. Molet z njimi ne bo razburil prenapetih duhov, niti ne bo z njimi vzbudil hudih početnikov. V njegovih slikah zamenjamo lečeno modnih postopov, niti ne težimo, biti na vsak način moderen, pa četudi na račun upodobljenega predmeta. Molet namreč to pot ni reševal dvomljivih slikarskih problemov, niti se ni vanje spuščal. Vendar, čeprav miren, je slikal temperamentno. Voda resnično teče, oblaki so teški, dan je jasn, drevesa so prosojna, morda se z njimi polgrava celo rahel vetre... Pred kratkim se je Molet s paletto ustopil kot rahločuten pesnik in njegove slike so predvsem razpoloženska poezija poletnega ali zimskega dne, tibega sončnega ali večera ob Krki, zasneženega mlina... Molet je preprost in preveč iskren, da bi v slikah iskal kaj drugega kot je on sam in da bi gledal naša polja, drevesa, oblake in nebo drugače kakšno je. Slikal je kerjino brez pretenzije in pri tem se je dobro zavedal, da naši domači pokrajini ne moremo prilepiti besika pekočega arletanskega sonca ali pa pretirane pestrosti južnjaške barvitosti. Niti je ni gledal z očmi modernega Parizana, ali pa prav tako modernega

Izidor Molet: Avtoportret (ole)

Slikar pa vseeno ni tako umirjen kot bi si mislil da je. Razstavljene slike so bile rezultat nekakšnega dela. Njegovo Tihočije, ki smo ga videli na razstavi, je še nekam trdo in trezno in čeprav je bilo eno boljših del, mi slikar ne bo zameril, če bi rekel, da je še akademsko. Slika Novo mesto, ki je danes v lasti Okrajnega ljudskega odbora, nam kaže slikarja na razpotju. Tu se njegovo akademsko izročilo že umika slikarjevi lirični naturi. To čitamo v potezi čopiča. Prav tako je na razpotju slika Motiv z Barja, ki je po občutju in razpoloženju že povsem Moletova. Potem pa smo videli vrsto slik, ki jih bi kar lahko označili z razpoložensko liriko slovenske pokrajine in med temi je nam gotovo še najbolj v spominu Pogled s Kandijskega mostu. Ob Krki, Mlin. Posebno zanimiva pa je bila slika Na Loki, eno zadnjih slikarjevih del. Nič ne-

ba, pas obrežja, Krka, spet pas obrežja s potjo in celo vrsto figuric, ki vestajo, se igrajo, sončijo in lenarilo, posedavajo na travi... Čeprav je to na tej razstavi edina — polig monolit-pije, kompozicija, ni to kompozicija v pripovednem smislu, marveč je to samo razpoloženska podoba nedeljskega popoldneva ob Krki. Nedelja je danes, nedelja... bi rekel Kette. Morda so taki in podobni motivi slikarju prav blizu in razstavljena slika je bila le ena prvih takih. O tem pa ne bomo več razpravljali.

Ce smo bili v Novem mestu veselil kdaj kakšne razstave, smo gotovo lahko veselili te Moletove. Slikar Izidor Molet je prišel v Novo mesto, preživel nekaj zadovoljnih in nezadovoljnih let, veselih in neveselih ur, morda se celo kaj naučil. Opazoval pa je mesto in Dolenjsko in ustvaril nekaj lepših slik in sedaj se še vedno rad povrača v Novo mesto. Lahko smo mu hvaležni tudi za nedavni obisk.

P. S. Razstava je bila v ka-

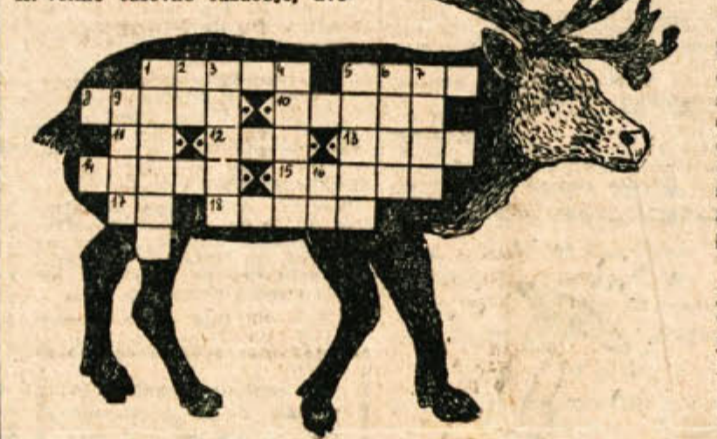
varni, kar sicer za Novo mesto ni kaj posebnega, ker smo že videli razstave v gostilniških prostorih, učilnicah, barakah, telovadnici... Znova pa je nas ta razstava opozorila, da tudi v Novem mestu, kulturnem centru Dolenjske, potrebujemo stalne razstavne prostore. Po vojni je bila tu že cela vrsta umetnostnih razstav in zanimanje zanje je bilo veliko. Poleg občasnih in priložnostnih razstav je treba v Novem mestu misliti tudi na stalno zbirko del, predvsem slikarjev Novomeščanov in slikarjev, ki so delovali v Novem mestu (Vavpotič, Germ Cvečar, Gorjup, Mušič, Jakac, Lamut). Končno pa je tudi likovna, posebno upodabljajoča umetnost, postala važno sredstvo, kot je na primer lepa knjiga. Novomeščani pa smo tudi dovzetni za umetnost. To kaže tudi razstava v kavarni na Glavnem trgu, ki je bila odprta 28. novembra brez vsake etikete in slavnosti, tiho in skromno, kot je skromen in tihi tudi naš slikar Izidor Molet.

Drago Komelj

Za cicibane in pionirje

Pionirska križanka »JELEN«

- Vodravno: 1. športno spominsko darilo ali nagrada, 2. kadar gre človek peš, 3. tista, ki je rožice pomorila, 10. vrsta gledališča, 11. okrajšan veznik, 12. nasprotno od star, 13. velika struga polna tekoče vode, 14. kakšna zver je lisica, 15. velike časovno razdobje, dvo-

- 17. prva in tretja črka abecede, 18. ime za nekdanje sedemletne dekliške gimnazije (obstojele so v Ljubljani in Mariboru). Navpično: 1. strokovno sredstvo za male nagajvece, 2. n. ona, 3. naprava za odtok vode, kraj na Primorskem, 4. ima najmanj sreče na lovu, 5. najvišje priznanje za junaka, 6. drevo, ki nam daje sad, brez katerega mamica težko napravi dobro potico, 7. partizansko ime zelo znanega borca in narodnega heroja, 8. proizved ognjenika, 9. začetni črki imena nemške SS divizije »Princ Evgen«.

Stirje izžrebani reševalci dobijo lepe knjižne nagrade: Jules Verne: Potovanje na luno Gilbert: Robin Hood Zornman: Iz obroča Strojinik: Osnove fizike in tehnike. Rešitev pošljite do 28. decembra!

Mladost pred sodiščem v Črnomlju

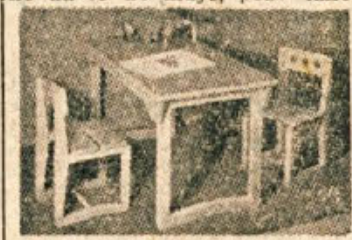
Mladost pred sodiščem, je naslov drami sodobnega nizozemskega avtorja Tiemeyerja, s katero so gostovali v Črnomlju igralci KD Dušan Jereb iz Novega mesta. Po dolgem času so Črnomeljčani vendar spet videli kvalitetno igro, ki je odlično uspela ter tako po svoji vsebini kot igralskem podajanju požela zasluženo priznanje številnih gledalcev. Naj bo ta uspeh vzpodbuda tudi igralcem v Črnomlju.

Od stare k novi šoli se je imenovala razstava, ki jo je organiziralo v Črnomlju Društvo arhitektov Slovenije. Velike fotografije so pokazale stanje naših šol, takih, ki več ne ustrezajo modernim vzgoj-

nim metodam in higiencijskim predpisom, težave s šolskimi prostori ponekod (ko je pouk celo v na pol podrti kmečki hiši) in šole, ki smo jih zgradili v novem času s svetlimi prostornimi učilnicami in potrebnimi pritlikalnimi. Razstavljene pa so bili tudi nekateri posnetki tujih šol (Švica, Nemčija), takozvanega paviljonskega sistema, ki so po svojem estetskem videzu in vzornim notranji ureditvi nemara najboljše, kar je dala moderna arhitektura glede šolskih poslopj in prostorov. Na razstavi smo videli tudi, kakšna mora biti šolska oprema. Črnomeljčani pa so za to koristno razstavo pokazali vse premalo zanimanja.

DELOVNA MIZICA IN STOLČKA ZA SOLARJE

Za našega solarja izdelajmo ali naročimo spodnjo pripravno delovno mizico in stolčka. Z njo opremimo svetel prostor delovne sobe, kjer z leve strani pada svetloba. Miza je zaradi opore, ki je pričvrščena na koncu nog, izredno trdna in dobro stoj, tako da se ne maje, prav tako

stolčka. Če solarju čez leto postane prenizka, jo zvišajmo s tem, da damo narediti še eno takšno oporo. Zelo trdno pričvrščena namizna plošča bo dobrodošla zlasti solarju, ki bo na njej delal razna ročna dela modeliral in slično. Plošča je ali gladko polirana, nepleskana ali pa prevlečena s polivinilnim platnom. Zlasti lepa in pripravna je prekrita z linolejem.

NAGRADA ZA PRVO MESTO

Bill Vuković, po rodu Hrvat je na avtomobilskih dirkah v Indianopolisu v Ameriki dosegel prvo mesto. Kot zmagovallec je dobil lepo nagrado, skupno 74.934 dolarjev.

SEVERIN ŠALI:

Zimski dan

Lahnó počasi pada sneg in pot, med poljem zaostala, se kmalu več ne bo poznala. Samoten grem na beli breg ob vrsti žalostnih dreves, razgaljenih ko smrt teles.

Lahnó počasi pada sneg. Dolina je ko beli list, v daljavi se gube sani, a moj pogled na vse strani objema kraj, bleščič in čist; na njem je polje, vas, voznik, gozd, potok, cerkev in zvonik.

Lahnó počasi pada sneg. Vse zginja v mrak in komaj sled meja in njih se črta v noč, ki se razgrinja preko koč; še mlin molči, vkovan med led. Vse belo je, jaz, čas in breg. Lahnó počasi pada sneg.

En fotografski posnetek zajel dve tretjini ZDA

Na področju za preizkušanje dirgiranih izstrelkov v New Mexico se je raketa imenovana »Viking 7« dvignila na višino 220 km in s tem postavila dva rekorda: prvi rekord je že samo doseženje te višine, drugi pa najobsežnejši posnetek v zgodovini. Slike je posnela 16mm kamera, pritrjena na raketni konici, ki je ob vrtenju rakete

opisovala okrog ter na ta način posnela vso površino pod seboj. Slike so si sledile v pet sekundnih presledkih. Področje, ki ga je kamera v raketi tako posnela, obsega površino 17 držav ZDA. Najvišji posnetek pa je zajel 1500 kvadratnih milj. Po desetih minutah je raketa strmoglavila na zemljo.

OKROGLE BODICASTE

Nadpis napis Tam, kamor sleherni se bodi peš (še cesarice so hodile same), tam v novomeškem kinu lepo zveč: »Za gospode« je, in tam: »Za dame«. Pa tuhta Cenek v pameti otroški: »I, kam pa ženske naj gredo? Kam moški?« Denarne težave »Kako pa kaj tvoj sinko, a?« »Zanič, prav zanič! Ze dva dni ima denarne težave.« »Kaj? Saj je komaj tri leta star?« »Seveda, ampak predčerašnjim je pogoltnil pedinarski kovancec.« Ocena ženskih urlin Filmsko igralko Katherin Hepburn so uprtaši, kaj misli o ženskih urlinah. »Le eno je, kar me tolaži, da sem ženska.« je odgovorila, »in sicer to, da se mi ne bo treba poročiti — z žensko!« Moderno izražanje »A, Pepe, kakšno glavo pa imaš?«

»Eb, saj ni čudno. Najprej sem bil tako atomsko pijan, da mi je bilo hotelo raznesti, ko pa sem tel doma pit »tečko« vodo, mi je želena poslala v glavo še znani letični predmet.« Usoda lista Optimist: »Dolenjski list je izvrsten...« Pesimist: »Figol Zanič, da ni vredno besede...« Nevtiralci: »Je kar dober — papir je tako lepo mehak...« »Ja, odkar je toliko letalskih nesreč, hodi on raje peš!«

O lukenjskih graščakah in o imenu vasi Brod

Brod je srednje velika vas blizu Novega mesta, ob cesti, ki pelje v Stražo in še dalje. Pod vasio teče Krka, ki je malokje tako pripravna za kopanje, veslanje in za ribarjenje kot ravno tu. Zato je tudi vsako poletje velik živžav na brodskem kopalšču. Ne samo vaščani, tudi drugi pridejo, da se spočijejo v prijetnih valovih Krke. Književnik Tone Sleslihar vsako leto preživi nekaj dni na Brodu. Prebivalci vasi Broda so kmetje, obrtniki in uslužbenci. Tudi študentov, ki trgajo hlape, po kloveh novomeške gimnazije in ljubljanskih srednjih šol je precej. Na Brodu je »gor zraetela Jožef Meglič, navdušen rodoljub in pesnik (1864-1898). Duhovniška služba ga je zanesla v Istru, kjer je v Budanu mlad umrl. Pod psevdonimom dr. Bratoljubč Dobrombrski je izdal pesniško zbirko »Biser« z željo, da — če bi bilo možno — vsem Slovanom v prid. Napisal je še nekaj rodoljubnih del, ki so jim oči-

tal pnavslavzem in jih niso tiskali. Zanimivo bi bilo ugotoviti, zakaj ima vasi naziv Brod. Bržkone bo nekaj resničnega tudi v ljudskem izročilu, ki razlaga nastanek vasi in njeno ime v zvezi z mladim grotom z gradu Luknja. V davnih časih, ko je bil lukenjski grad pri Prečni še trden in so njegovi lastniki pestili preprosto ljudstvo, ropali po sosednjih gradovih in si kopicili bogastvo, je bila tam, kjer je sedaj Brod, samo ena hišica. To je bila brodarjeva kočja. Lastniki gradu Luknja so imeli po gozdovih na levi strani Krke speljano cesto do Kapiteljskega brega, gozdčička nasproti Broda, kjer so se prepelevali čez Krko. V ljudskem izročilu žive lukenjske gospodje kot trdi, bojažljivi in grešni ljudje. Saj so mučili ljudi, kradli in ropali, potem pa dolgo v noč popivali in veselječili. V kletah pa so jecali tlačani in drugi, ki so jim prišli v krepelj, pa se niso hoteli vdati njihovim zahte-

vam. »Lukenjski« so bili listjaki. Svoje gradu niso zavarovali samo z globokim jarkom, kamor so napeljali Tiemenco, ampak so si za primer, da bi bila napadalcje, premočni, napravili še drug izhod! To so bili podzemeljski jarki, od katerih ima eden baje zvezo s Starim gradom za Trško goro. Tlačane, ki so jim te rove delali več kot dve leti, pa so pobili. V jama so jih pripeljali z zavezanimi očmi, potem pa so jih poslali na oni svet, ker so se bali, da bi izdali njihove podzemeljske poti. Graščaki so imeli za hojo po teh rovih pripravljene posebne velike svetilke. Ti rovi so danes že zasuti, vendar se v njih še marsikaj vidi. Vhodni so visoki, vsevani v skale. Ker je v kamni precej apnenca, so to majhne kraške jame, ki jih krase različni kapniki, ki pa so težko dostopni. Na dnu teh jam se namreč nabirata voda in sneg, ki se o nabru ne skopni, po skalovju pa se plazijo velike kače. Lukenjski gospodje so bili za svoje nečedno življenje kaznovani. Se z onega sveta, kol pravi pripovedka, so hodili

pokoro delat. Ko je bil grad prazen in že nekoliko podrt, so iskali v njem stanovanja mnogi ljudje. Toda nihče ni mogel obstati, ker so jih v spajnu morile razne prikazni nekdanjih gospodarjev, ki so se pokorili na kraju, kjer so delali nekdanje grehe. O tem so bili ljudje tako prepričani, da nihče ni vzdržal v gradu več kot mesec dni, sicer bi se mu še zmešalo, so trdili. Le eden izmed lukenjskih gospodarjev mirno počiva v zemlji. To je bil plemenit in dober človek, povsem drugačen od svojega krutega očeta in razposajenih bratov. Vedel je, da oče in bratje ne ravnajo prav, ko mučijo tlačane, ki so se mu zdeli dobri ljudje, saj so se z njim lahko marsikaj pogovorili, le malo nezaupljivi so bili. Ko je očetu to nekoč povedal se je tako razjezil, da ga je vrge v grajske temnice, čeprav je bil takrat bolj dober volje kot ponavadi. Ko je prišel mladi grof na svetlo, je moral že zgodaj zjutraj odrinuti od doma na sosednji grad, kamor ga je oče poslal da bi se poboljšal in spoznal da tlačani niso ljudje, ki bi se z njimi lahko pogovarjal grofovski sin.

Z brati in hlapci je prišel grofič še v mraku do Krke. Na nasprotnem bregu je čepela kočica, kjer je živel star brodar s svojo hčerko Hlapci so se začeli dreti: »Hej, stari, nekdanjih gospodarjev, ki so se pokorili na kraju, kjer so delali nekdanje grehe, O tem so bili ljudje tako prepričani, da nihče ni vzdržal v gradu več kot mesec dni, sicer bi se mu še zmešalo, so trdili. Le eden izmed lukenjskih gospodarjev mirno počiva v zemlji. To je bil plemenit in dober človek, povsem drugačen od svojega krutega očeta in razposajenih bratov. Vedel je, da oče in bratje ne ravnajo prav, ko mučijo tlačane, ki so se mu zdeli dobri ljudje, saj so se z njim lahko marsikaj pogovorili, le malo nezaupljivi so bili. Ko je očetu to nekoč povedal se je tako razjezil, da ga je vrge v grajske temnice, čeprav je bil takrat bolj dober volje kot ponavadi. Ko je prišel mladi grof na svetlo, je moral že zgodaj zjutraj odrinuti od doma na sosednji grad, kamor ga je oče poslal da bi se poboljšal in spoznal da tlačani niso ljudje, ki bi se z njimi lahko pogovarjal grofovski sin.

sela kot sonca, čeprav sta se tako branila vzeti. Stari grof je mislil, da se je sin že poboljšal, pa ga je poklical domov. Toda zmoti se je. Mladi grofič je še večkrat pobegnil med tlačane, posebno tja h Krki. Nekeč so ga že pogrešali že ves dan. Graščak je jezen poslal svoje hlapce proti Krki, pa tudi on in sinovi so sedli na konje. Grofič ni mogel več živeti, če ni vsak dan videl deklice z zlatimi lasmi. Tudi brodarjeva hčerka je imela zelo rada dobrega gospoda. Če bi to vedeli grajski, bi jo gotovo zaprili v temnico, zato je trepetala po vsem telesu, če je zagledala katerega od grajskih. Ko je nekeč na drugem bregu nabirala maline, jo je zopet obiskal grofič. Vprašal jo je, če bi odšla z njim daleč po svetu, kjer ne bo nikogar, ki bi jo pretepal. Zivela bosta sama, imela bosta otroke in bosta srečna. Deklica ni mogla verjeti, da bi se kaj takega lahko zgodilo. Vsa srečna je bila in prosila grofiča, če bi lahko vzela s seboj še očeta. Zmenila sta se, da bodo enkrat ponoči vsi trije pobegnili. Ko sta tako sedela in se pogovarjala sta od daleč zagle-

dala grajske, ki se jima naglo približujejo. Grofič je vedel, kaj bo storil oče: deklico bo ubil, njega pa mogoče za vedno vrge v temnico pod grajskimi stolpi. Pograbil je deklico in jo odnesel na brod, da bi se prepeljal preko Krke in ušla razjarjenim zasledovalcem. Toda, ti so bili že za njimi. Deklica in grofič sta se pogledala in razumela: raje bova skupaj umrla kot pa, da bi naju uničili grajski. Objela sta se in skočila v vodo. Sprva sta mahala z rokami, lovila sapo in skušala priplovati na nasprotni breg. Toda ni šlo. Kmalu so ju požrli hladni valovi Krke. Sinova smrt je tudi starega grofa omečala. Zavedal se je, da je on tisti, ki mu je vzel življenje. Tega se je nerad spominjal. Zato je tudi opustil pot čez Krko. Brodar ni bil več potreben in malokdaj je še kak grajski hodil po tej strani Krke. Ljudje so slutili, da bo tam zdaj mirno življenje in brodarjeva kočja ni bila več edini dom. Zemlja je bila rodovita, ljudje so jo začeli obdelovati in dalje krciti gozd. Nastala je vas, in v spomin na prvo vaščanko, so jo imenovali Brod. Danica Zupančič